Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 116 (15739) | 1981 оной майн 21, четверг | Сэн 2 мүнгэн.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗЬАА

ТРАНСПОРТЫН ТАЛААР, НЕФТИИН ПРОДУКТНУУДААР ХАНГАЛГЫН ПРЕДПРИЯТИНУУД БОЛОН ЭМХИНҮҮДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИШЭД, ИНЖЕНЕРНО-ТЕХНИЧЕСКЭ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭД БОЛОН АЛБА ХААГШАДЫЕ СССР-эй ОРДЕН, МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Арбадахи табан жэлэй даабаринууд болон абаһан социалис уялгануудаа дүүргэхэдээ туйлаһан амжалтануудайнь түлөө шагнаха:

Буряадай АССР-һээ

«ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ» ОРДЕНООР

Егоров Николай Владимировичые — Улаан-Үдын нефтебазын автомобилиин жолоошон.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. БРЕЖНЕВ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1981 оной апрелиин 6.

ҮХИБҮҮДЭЙ ЗУНАЙ АМАРАЛТА

ДАНГҮЙ һургуулида хэшээлнүүд дүүрэжэ, шалгалта бариха классуудайхнһаа бэшэ үхибүүд һуралсалайнгаа ...ые түгэсэхэнь. Манай орондо үхи...үдэй зунай амаралтые эмхитэй һай...ар үнгэргэхэ асуудал гүрэн түрын уд...шанартай, партийна хэрэг гэжэ тоо...догог. Парти, правительствын эсэгэ ...ной анхарал оролдолгые гэршэлэн, Пионернүүдэй болон һурагшадай ама...лтые эмхидхэн үнгэргэхэ хэрэгые саа...дань һайжаруулха хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоол хэдэн жэлэй ...рда тээ баталагдаа һэн.

Энэ тогтоолые бэелүүлхын тула һүү...й үедэ нилээн ехэ юумэн хэгдэнхэй. Манай республикые абажа харабал, КПСС-эй ЦК-гай тогтоолые бэелүүлэн, партийна организацинуудай хүтэлбэри ...ро арадай депутадуудай городской болон районно Соведүүдэй гүйсэдкомууд предприятинуудтай, ажахынуудтай, эм... зургаануудтай хамта үхибүүдэй зунай амаралтые һайжаруулха талаар арбада... табан жэлэй түгэсхэлэй жэлдэ эмхид...ый ехэ хүдэлмэри ябуулһан байна. Пионерскэ, спортивна, ажалай болон амаралтын лагерьнуудай материальна үндэ... нилээдгүй бэхижүүлэгдээ.

Тиигэжэ 1980 оной нажар элдэб түхэ... 451 лагерь хүдэлжэ, 44400 гэхэ гү, ... 1979 онойхидо орходоо 1500-гаар ...н үхибүүд амаржа, бэе махабадаа ...жаруулһан байна. Илангаяа Зэдын комбинадай, авиационно, Тимлюйн асбоцементнэ хэрэгсэлнүүдэй заводуудай, мяса-консервын, Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ нарин сэмбын комбинадуудай профсоюзна организацинууд энэ шухала ...удалда горитойхон анхарал хандуу...

Тиихэдэ республика доторнай дүн хамта ажалай болон амаралтын 155 лагерь хүдэлжэ, 11738 хүн зунайнгаа ама...ые али болохо талаар ехэ туһатай... үнгэргөө. Мүн баһа һурагшадай ...лбэриин 280 бригадада 28000 һураг... хүдэлжэ, ниитэдэ туһатай горитой ...лмэри хээ. 1977 һурагшадые нэгэ...һэн һургуулиин 131 лесничествын ...үлһэн хүдэлмэри үндэрөөр сэгнэг... байгаа. Ажалай болон амаралтын ...рьнууд Бэшүүрэй, Баргажанай, Зэ... районуудта ехэ һайнаар хүдэлөө. ...үдынхид тухай хэлэбэл, 33-дахи, ... дунда, 2-дохи интернат һургуу... хүтэлбэрилэгшэд харьяата пред...тинуудайнгаа туһаламжаар ажалай ... амаралтын һайн лагерьнуудые ту...һэн байна.

Мүн баһа санаторно түхэлэй пионерлагерьнуудта 2000 гаран һурагшад бэеэ ...лүүлэн амараа. Гадна спортивно-элүүржүүлгын, городской түхэлэй лагерьнуудта хэдэн мянган һурагшад амараа, махабадаа хатуужуулаа.

Пионернүүдэй болон ахамад ...нуудай һурагшадай лагерьнуудта үзэл сурталай-политическэ сэдьхэл бодолой, сэрэгэй-патриотическэ, физическэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдадаг байгаа. ...лбэриин түрүүшүүлтэй, дайнай ба ...ай ветерануудтай уулзалганууд үнгэрдэг, кинофильмнүүд саг үргэлжэ харуулагдадаг, техническэ болон ... һайханай кружогууд хүдэлдэг һэн.

...шье хүүгэдэй зунай амаралтые эм... хүдэлмэридэ нёдондо бага бэшэ ...алнуудшье ажаглагдаа һэн. Профсоюзуудай зарим обкомууд, предприятинуудай профсоюзай комитедүүд, ком...ой эмхинүүд эдиршүүлэй амаралтые һайнаар үнгэргэхын тула бүхы арга ...жоёо гүйсэд хэрэглэжэ шадаагүй. ...нь, хүдөө ажахын, ой модоной, ...анай болон модо болбосоруулгын промышленностиин, хэлхеэ холбооной, ...ай промышленностиин хүдэлмэри...эй профсоюзуудай обкомууд үхи... амаруулхын тула хараалагдаһан ... тоогой талаар бэелүүлээгүй. Гү... худалдаа наймаанай, автотран...тын, соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй ...союзуудай болон бусад обкомууд, ... харьяата министерствэнүүд һу...ай амаралтын материальна үн... бэхижүүлгэдэ ба хүгжөөлгэдэ ёһо... анхарал хандуулаагүй байшоо. «Тепловор», судна бүтээлгын заводуудай ...юзай комитедүүд хүдэлмэришэ... үхибүүдые һайнаар амаруулха ... хайша хэрэгээр хандаа.

Пионернүүдэй ба һурагшадай амаралтые эмхидхэлгын комиссинууд зарим районуудта һулаар хүдэлөө. Тэрээнһээнь уламжалан, Мухар-Шэбэрэй, Хурамхаанай, Хэжэнгын, Прибайкалиин, Улаан-Үдын районуудта үхибүүдые элүүржүүлгын түсэб дүүргэгдэнгүй үлөө, лагерьнуудта хүмүүжүүлгын хүдэлмэрие ёһотой һайнаар бэелүүлхэ эрхэ байдал хангагдаагүй.

Нажартаа городто үлэһэн бүхы үхибүүдэй амаралтые эмхидхэлгэ нёдондо хангалтагүй байгаа. Городской түхэлэй лагериин гурбадахи ээлжээнние олон һургуули эмхидхээгүй байшоо. Тэрэ шалтагаанһаа боложо, хуулиин наһа гүйсөөгүй үхибүүдэй орой болотор зайгуултажа, гэмтэ ябадалтай орёолдохо ушар үзэгдэһэн байна.

Һайн багшанар-хүмүүжүүлэгшэдые, отрядай вожатануудые лагерьнуудта эльгээхэ талаар арадай гэгээрэлэй эмхи зургаануудай, ВЛКСМ-эй комитедүүдэй зүгһөө хүдэлмэри һулаар ябуулагдаһан байгаа гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Энээнһээ уламжалан, лагерьнуудта хүдэлһэн кадрнуудай олон удаа һэлгэгдэхэ ушар үзэгдөө.

Тиимэһээ Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, профсоюзуудай областной Совет, ВЛКСМ-эй обкомой бюро «1981 ондо пионернүүдэй болон һурагшадай зунай амаралтые эмхидхэлгэ тухай» тогтоол һаяхан баталан абаһан байна. Эндэ нэрлэгдэһэн дутуу дундануудые дабтахагүйн тула, тон дэлгэрэнгы хэмжээ ябуулганууд тэрэ тогтоол соо хараалагдажа, харюусалгата нюурнууд сэхэ заагданхай.

Мүнөө жэлдэ бүхы түхэлэй лагерьта дүн хамта 58034 хүн амаруулагдахаар хараалагдана. Тэрэ тоодо 11433 үхибүүд амаралтын болон ажалай лагерьта хабаадажа, нажарайнгаа амаралтые олондо туһатайгаар үнгэргэхэ юм. Гэхэ зуура «сэбэр» пионерлагерьнуудташье амарагшад амаралтаяа ниитэдэ туһатай ажалтай зохилдуулан үнгэргэхэ аргатай. Жэшээнь, «Челночок», «Орлёнок», «Дружба», «Байгал» гэхэ мэтын лагерьнуудта пионернүүдэй амаралта тиимэ гуримаар үнгэргэгдэдэг.

Мүнөө лагерьнуудай байра байдалнуудай заһабарилгые дары түргэн дүүргэжэ, түрүүшын ээлжээндэ амарха үхибүүдые угтажа абахаар бэлэн болоод байха зорилго табигдана. Пионерлагерьта хүдэлхэ кадрнуудые эртээнһээ шэлэхэ хэрэгтэ харюусалгатайгаар хандаха шухала. Энэ хэрэгтэ республикын Гэгээрэлэй министерство, городой һургуулинууд, Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институт болон 1-дэхи педучилищи сэхэ хабаадаха уялгатай. Гэхэтэй хамта пионерлагерьта хүдэлхөөр шэлэгдэһэн вожатануудай һуралсалые саг соонь эмхидхэн үнгэргэхэ шухала.

Пионерскэ, ажалай болон амаралтын, городской түхэлэй, спортивно-элүүржүүлгын лагерьнуудта путёвконуудые хубаарилхадаа, предприятинуудай, эмхи зургаануудай профсоюзна болон ниитын бусад эмхинүүд журамгүй эдиршүүлдэ онсо анхаралаа хандуулха ёһотой.

Гэхэ зуура пионерскэ гү, али спортивно-элүүржүүлгын, санаторно гү, али ажалай ба амаралтын — ямаршье лагерьта хүмүүжүүлгын хүдэлмэри үндэр дээдэ хэмжээндэ табигдабал, үхибүүдэй амаралтын ашаүрэ һураггүй дээшэлхэ. Илангаяа сэдьхэл бодолой талаар эдиршүүлэй һайнаар хүмүүжэхэ хэрэгтэ пионервожатанууд, хүмүүжүүлэгшэд гол анхаралаа хандуулха болоно.

Пионерлагерьнуудта хүмүүжүүлгын хүдэлмэрине ябуулха хэрэгтэ «Үзэл сурталай, политическэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэрине саашадань һайжаруулха тухай» КПСС-эй ЦК-гай мэдээжэ тогтоол гол хүтэлбэри боложо үгэхэ юм. Бүхы түхэлэй лагерьнуудта амаржа байгшадтай уулзуулхын тула КПСС-эй XXVI съездын делегадуудые, үйлэдбэриин түрүүшүүлые, Социалис Ажалай Геройнуудые уриха тухай хүмүүжүүлгын хүдэлмэри соо хараалха шухала.

Мүнөө жэлдэ пионернүүдэй болон бусад лагерьнуудай бүхы халаанда байһан үхибүүд тон һайнаар амаржа, нажарай һайхан агаараар сээжэ дүүрэн амилан, наранай элшэдэ шаруулан, намжаа дайдынгаа аршаанта уһанда орожо, бэе махабадаа ёһотойгоор хатуужуулаад, һуралсалай шэнэ жэлые сэдьхэлээ ханангяар угтаха аабза гэжэ найдая.

ПИОНЕРНҮҮДЭЙ ҺАЙНДЭР

...нерэй горнын хонгёо ... хүгжэм майн 19-нэй ...үр бүхы союзна рес...ануудай эдир түлөө...ые манай Эхэ ороной ... хотодо баярай жаг... уриба. Пионернүүдэй ...юзна VIII следой де... В. И. Ленинэй мав... Кремлиин ханын ...и Танигдаагүй солда...үр дээрэ баглаа сэ... табиба.

...ой эдир ленинецүү...жиин байгуулагдаһан ... тудалдаһан эдэнэй ...анай хүдэлмэриин ... үдэр үхибүүдтэ ... эхилһэн байгаа. Москвагай пионернүүд болон слёдой делегадуудай «Динамо» гэжэ түбэй стадион дээрэ болоһон баярай сбор олоной анхарал татаа.

Хотын эгээл эртэ урдын спортивна барилгануудай нэгэнэй байрладаг ниислэл хотын Петровско парк залуу болоһон юм шэнтеэр үзэгдэбэ. «Бүхы ороной пионернүүд Ленинэй хэрэгтэ үнэн сэхэ!» — гэһэн маршда илаһан улаан галстугтай 60 мянга гаран хүбүүд, басагад согтой хүхюун дуунуудые дуулалдан, барабанай аялга хүгжэм доро үйлсөөр үнгэрбэ. Үнгын һайхан тугуудаар, һүлдэ тэмдэгүүдээр, плакадуудаар, уряа лозунгнуудаар шэмэглэгдэһэн стадионой трибунануудта эдэнэр һууринуудаа эзэлбэ.

Партиин, комсомолой ба пионерэй хүдэлөөнэй ветеранууд, табан жэлэй гвардеецүүд, пионернүүдэй хуралдаанай делегадууд үхибүүдые амаршалһан байна.

Һайндэрэй театрай шэнжэтэй хубинь эдир бэлигтэнэй ёһотойн харалга боложо үнгэрбэ. Уран һайханай бүлгэмэй коллективүүд, спортсменүүд, эдир техниг͡үүд болон «Зарница» гэжэ сэрэгэй-патриотическа нааданда хабаадагшад нэгэ нэгэеэ һэлгэжэ, талмай дээрэ гараһан байгаа. Һайндэр хатарай гоё һайхан наадаар дүүрэбэ.

(ТАСС).

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө

«Хүндэлэлэй Тэмдэг» ордента Федор Гаврилович Левантуевай хүтэлбэрилдэг бригада «Бурятгражданстрой» трестын нэгэдэхи барилгахабсаралгынгаа управленидэ түрүүшүүлэй тоодоородог. Тэрэнэй зэргэдэ дүй дүршэлтэй барилгашад олон. Жэшээлхэдэ, табадахи разрядай шулуушан Николай Степанович Степанов барилгада 25 жэлэй туршада хүдэлнэ. Тэрэ мүнөөшье залуугайнгаа эршэ оньһо алдаагүй. Тиин халаанайнгаа даабари ходо үлүүлэн дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Н. С. Степанов.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ЖЭЛЭЙ ЭХИНҺЭЭ

Оньһожоруулагдамал 56-дахи колоннын барилга-заһабарилгын участогай коллектив Улаан-Үдэ хотын Горький поселогто хүдэлдэг юм. Тус коллектив жэлһээ жэлдэ түсэбтэ даабаряа үлүүлэн дүүргэжэ, социалис мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябадаг болоһоор үнинэй. Республикымнай колхоз, совхозуудта баригдажа байһан фермэнүүд, электрын элшэ хүсэ дамжуулдаг лининүүд тус колоннын хүдэлмэришэдэй хүсөөр бодхоогдоно.

Диспетчерскэ соонь орохододо, ариг сэбэр. Ханадань «Социалис мүрысөөнэй дүнгүүд», «Ажал — манай баяр», «Мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлэе» гэһэн гаршагтай стенднүүд үлгэгдэнхэй.

— Колоннодомнай механическа, гагналгын, агрегатна, трактор, машина заһабарилгын ба ондоошье цехүүд хүдэлдэг. Эдээн соонһоо механическа цехэй түсэб холо үлүүлэн дүүргэгдэдэг, — гэжэ колоннын начальник А. В. Сидоров хөөрөө һэн.

Механическа цехтэ хүдэлдэг хүнүүдтэй танилсабабди. 1951 онһоо хойшо эндэ хүдэлдэг 6-дахи разрядтай токарь А. П. Кокаулин эрхим һурган хүмүүжүүлэгшэ байба. Тэрэ ажалда һая ороһон залуушуулые шэлэһэн мэргэжэлдэнь дадхаадаг, дурлуулдаг арга шадабаритай хүн. Аяар гушан жэлэй туршада таһалгаряагүй нэгэл ажалда хүдэлжэ олоһон баян дүршэлөө залуушуулда дамжуулна. Тэрэнэй хэһэн, бүтээһэн юумэн бүхэн эрхим һайн шанартай байдаг гээшэ. Тиимэл хадаа ажалай ветеран Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаһан, «Социалис мүрысөөнэй отличник» гэһэн тэмдэгтэ хүртэһэн.

Участогай барилгын хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргадаг полигон жэлэй эхинһээ һара бүриингөө даабарие үлүүлэн дүүргэдэг. Эндэ нүхэр Кокаулинтай сугтаа хүдэлдэг И. С. Афанасьев, Н. Ф. Крупенников гэгшэд дааһан ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр хандана, хүдөө нютаг абаашагдаха хэрэгсэлнүүд голодоһогүйгөөр бүтээглэнэ.

Н. АРТУГАЕВА.

ЗУУТАН-СОЛОТОН ТОДОРОО

Мүнөө районой ажахынуудта хонидой түл абалга дүүрээд, хонишодой бригадануудай дунда үлгэрһэн социалис мүрысөөнэй лаб дээрэхи дүн гаргагдаад байна.

КПСС-эй XXVI съездын урда тээ мүрысөөндэ оролсоходоо район дотор олохон бригаданууд зуун эхэ хонин бүриһөө 100-һаа дээшэ хурьга түлжүүлхэбди гэжэ уялга абаһан байгаа. Тэдэнэй 21-ниинь уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэбэ. Эрхимлэжэ гарагшадай дунда түрүүшынхеэ нимэ үрэ дүн туйлаһан хонишодой олон болоһониинь һайшаалтай. Тусхайлбал, Хурамхаанай совхозой хонишон Р. Молокова, Уланхаанай совхозой хонишон Д. Дамбинов гэгшэд түрүүшынхеэ зуун эхэ хонин бүриһөө 100 гаран хурьга абаа.

Хурамхаанай совхозой түрүү хонишон С. Н. Банаева зуун эхэ хонин бүриһөө 130 хурьга түлжүүлжэ, район соогоо мүрысөөндэ эрхимлэбэ. Гаартын совхозой суута хонишон С. Э. Тыхеева зуун эхэ хонин бүриһөө 118 хурьга абаад, хоёрдохи һууридa гаранхай.

Хонишод мүнөө хурьгадаа гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлжэ, түргэнөөр томо болгохо, шэгнүүр ехэтэйгээр эхэһээнь һалгааха зорилготой хүдэлжэ байна.

В. ГОМБОЕВ,
«Хурамхаанай галнууд» газетын хүдөө ажахын таһагые даагша.

Репортаж

НАРАН... ҺАЛХИН... БОРОО...

Нэгэшье үүлэгүй, оёоргүй сэнхир огторгойдо хабарай алтан шаргал наран дура зоргон соогоо аашалшанхай, майн түрүүшын үдэрнүүдтэ яһала ехээр ороһон саһанай хуурай хохир шэнги болоһон гэхээр хара газарые хүсэд норгоошье һаань, хэдэхэн үдэрэй туршада нара һалхин хоёр хамтархадаа, хабарай тарилгада хүдэлжэ байһан хүн бүхэнэй һанаае хүндүүлхэй болгоно.

Хайшаашье хара—хуу поли. Үглөөнэй наран улам дээшээ дүүлижэ, баһал халуун үдэр болохоор забдаба. Һая хахалһан хара газарһаа үлэ мэдэг уурал бааяһан шэнги, ямаршье ургамалай үрэһэ унагаагаа һаа, эхэ хүнэй энхэргы альган мэтэ, зөөлэхэн газарта бөөмэйлүүлэн, тэрэ дороо аятай зохидоор задаржа, һалаа үндэһээ доошонь, шэмэтэ эдеэтэ шэнэ хабарай хүрьһэ руу табяадхихал хэш.

Уулзаһан машинын арай һэлгэлдэхээр, нариихан харгын тон захаһаа эхилжэ нэмжыһэн үргэн ехэ полинуудай хоорондуур ябаа, ябаа, Бэшүүрэй районой «Дзержинский» совхозой 4-дэхи бригадада хүрэжэ ерэбэбди. Полевой станай газааһаа эхилнэ гэхээр, нэмжээ полиин зүг бүхэндэ тэнгэри тулама тооһон бушаганажа, энэ үедэ мэнэ-мэнэ мушхаржа ябадаг һалхи һануулна.

Сэнхир нюдөө ониилгон, тооһоржо ябаһан агрегадуудые удаан хараһанайнгаа удаа, хүндэшэгөөр һанаа алдаад «Дзержинский» совхозой ахалагша агроном Виктор Ефимович Астрихенский хөөрэнэ:

— Харана гүт, тэрэ тооһо? Үсэглэдэр иимэ бэшэ һэн лэ! Газарай шииг яаһан түргэн хатана гээшэб, халаг!..

Агрономой энэ хэлээшые абаһаар дуулаһан мэтэ, Түгнын талада гү, али үшөөшье саана бүрилдэһэн хуурай һалхин ами орожо, татажа байһан тамхинайнь шороб утаае һэб гэн таһалаадхина.

— Хари, хэлэһээр байтарни... Иигээд лэ, үдэр бүри һалхилна. Заримдаа бүри секундын 15—20 метр хүрэтэр ордоһолно. Жэшээнь, үсэглэдэрыешье абаад үзэел даа. Наранай һаяхан гаража байхада бодоод...

— Виктор Ефимович, та хэдыдэ унтахаяа хэбтээ һэмта? — гэжэ, би агрономой эсэнги шарайе харан, эжэлүүдгүй һураад абабаб.

— Һайн мэдэнэгүйб, зүгөөр эндэһээ гарахадамни, 9 часһаа үнгэржэ байгаа һэн. Удаань 1-дэхи бригада ошооб. Эндэһээ гушаад модоной зайда юм. Тэндэ хоёр час тухай болоо ёһотойб. Һүниин час багта гэртээ хүрөөлби даа, юун болооб?

«Зүб» гэжэ досоогоо бодоод;

— Үгы даа, саашань хөөрэгты, — гэбэб.

— Тиигээд лэ, наранай һая гаража байхада бодоод, түргэхэн газаашаа гарабаб. Ямар гоё үглөө байгааб даа! Полинууд дээрэ будан манан бөөгнэрэн, мандажа байгаа улаан наранай хүрса элшэ доро һолонго татана. Иимэ поли дээрэ юуншье гээшэнь ургаха ёһотой гэжэ шэбшээд лэ, наашаа гүйлгэжэ ерээ һэм. Үдэ болотор бараг, намдуу байгаа. Теэд тээ 3—4 часай үеэр зобологто һалхимнай эхилээл даа, эхилээ!

— Теэд яахабибди даа, һалхин гээд хабарайнгаа тарилга зогсоохо бэшэ гүбди даа. Гэбэшье, Виктор Ефимович, совхоздо тарилга хэр ябажа байна гээшэб?

— Юу хэлэхэб, мүнөө жэл бидэ ехэ түсэбтэйбди. Түсэбөө сүм бэелүүлхэ гэжэ хүдэлнэбди. Мүнөөдэрэй дүнгөөр 2310 гектар газарта шэниисэ таригдаа. Шэниисээ болзор соогоо тарижа дүүргээбди. Эндэ 4-дэхи бригадын оруулһан хубита ехэ.

Оньһожоруулагдаһан дүрбэн бригада «Дзержинский» совхоздо тоологдоно. Тэдэ бригаданууд техникээр сүм хангагданхай юм. Жэшээнь, КПСС-эй гэшүүн Кузьма Григорьевич Тетеринэй даадаг энэ 4-дэхи бригадые абаад үзэе. Тус бригадада хамта 60-аад хүн, 23 трактор тоологдоно.

Полевой станда манай хүрэжэ ерэхэдэ, поли дээрэ хамта 7 агрегат хүдэлжэ ябаа һэн. Тэдэнэр 340 гектар талмай дээрэ горох тарижа байгаа.

Бригадир К. Г. Тетеринтэй уулзахадамнай, тэрэ иигэжэ хэлэбэ:

— Бидэ мүнөө гурбадахи үдэрөө горох тарижа байнабди. Энэ үдэрэй дүнгөөр 110 — 120 гектар таригдаад байна. Теэд газар хатажа эхилбэл даа. Горох гээшэмнай нилээн шиигтэй хүрьһэндэ дуратай ургамал ха юм. Тиимэһээ 160 гектар һүүлдэ, һарын һүүл багаар тариха гэжэ шиидээбди. Тэрэ үеэр гэнтэ бороо орожо болохо аалам?

— Бороогой оротор, юу хэжэ байхабта?

— Оо, хэхэ юумэн бии ааб даа! Жэшээнь, кукуруза, обёос тариха ажал баһал бидэниие хүлеэнэ. Мүнөө жэл обёосой хүрэнгэ дуталдана. Тиимэһээ нэмэжэ, шэниисэ тариха гэжэ шиидээбди. Юу хэлэхэб, бидэндэ ажал олдохо даа.

4-дэхи бригада хоёр халаанда хүдэлнэ. Совхозой түбһөө автобусоор ерэжэ, механизаторнууд бэе бэеэ һэлгэдэг юм. Тус бригадада 21 курсант хүбүүд бии. Эдэмнай Бага-Куналейн СПТУ-гай һурагшад ха юм. Курсант бүхэн эндэ өөрын хүмүүжүүлэгшэтэй. Хүмүүжүүлэгшэ һурагша хоёрой үүргые заримдаа эсэгэ хүбүүн хоёр дүүргэдэг байна. Жэшээнь, бригадир К. Г. Тетерин өөрынгөө Юрий хүбүүе хажуудаа абажа ябаад, хабарай тарилгын хамаг нюусануудые харуулха гэжэ оролдоно.

— Тооһо шоройһоо айдаг хүн механизатор боложо шадахагүй. Тэрэ гансал хилээмэ эдижэ шадаха. Теэд яахаб, хүн хүмнай хуу ондо ондоо гүб даа. Зүгөөр эдэ курсант хүбүүд яһала бэрхээр, шударгыгаар, харюусалга ехэтэйгээр хүдэлнэ. Гэбэшье баһа зарим тэды нүхэд байгаа ааб даа теэд тэдэниие нэрлээд яахамнайб. Бидэ эдэ хүбүүдые мэдэхэбди. Тэдэнэр булта манай совхозой ха юм. Тиимэһээ залуу халаандаа этигэл дүүрэмди гэжэ хэлэхэ байнаб, — гэжэ Кузьма Григорьевич хөөрэнэ.

Шиигтэй хүрьһэн соо аятай зохидоор булагдаһан үрэһэн бүхэн — мүнхэ эрьесын эхин. Тэрэ үрэһэн таряаша хүнэй найдал, этигэл, тэрэнэй ерээдүй болоно. Олон мянган хүнэй оролдолгын хүсөөр үндэһэлжэ, хүрьһэ сүмэлэн наран өөдэ үлыһэн ургамалай үзүүрээ хуха шатажа, нара һалхинда ангажа, хёмоожо байхадань, хэншье хара бууха. Теэд иимэ юумэ хараһан механизатор хүндэ ямар байлтайб? «Дзержинский» совхозой ахалагша агроном Виктор Ефимовичтэ, 4-дэхи бригадын бригадир Кузьма Григорьевичто ямар байлтайб?

— Нёдондонойхидо орходоо, мүнөө жэлнай бүри хүсэд наашаа хараһан жэл гээшэ ааб даа. Хаташаһан газарта нёдондо тарилга хэжэ байхадаа, юумэн ургахагүй гэжэ мэдэжэ байгша һэм, — гэжэ Виктор Ефимович хэлээд, үшөөл шиигтэй һэрюухэн амисхалтай шоройе адхадаа абажа, бажуугаад үзэнэ. — Энэл даа манай найдал, этигэл...

Хара поли дээрэ тооһо бушаганулһан агрегадуудые, полиин захада бодолготошье болоһыень, гунигташье абтаһыень мэдэхын аргагүй зогсоһон ахалагша агроном Астрихенские арадаа орхин, һөөргөө бусаха харгыдаа олон табые сэдьхэл соогоо бисалган ябаа һэм.

«Дзержинский» совхозой ахалагша агрономой гү, 4-дэхи бригадын бригадирай гү, али миний, юрэдөөл, хэн нэгэнэймнай сэдьхэлэй гүйлтые дүүргэхэ гэһэн мэтэ, секундын хорёод метр шахуу шанга һалхинай удаа, тээ үдэшэ тээшэ баруун-хойноһоо даамайханаар баглайн бүрхэжэ, һүниин тэнгһээ хойшо хүйтэн амитай, яһала ехэ уһатай уһа бороо адхаршоо бшуу! Бороо яһала удаан ороо. Үглөөгүүршье орожол, орожол байгаа...

Город ерэхэ автобусой үргэн сонхоор харахадамни, үсэгэлдэр горох тарихаяа зогсоохо гэһэн поли дээрээ мүнөөхил долоон агрегадууд шэмээгүйнүүд, бушхаһан тооһогүйнүүд, хойно хойноһоо эбтэй зохидоор һубарилдан, шэбэнүүр бороо соогуур тарилгаяа хэжэл, хэжэл яһаа һэн.

Б. ЮНДУНОВ.

ҺҮҮЛЭЙ МЭДЭЭСЭЛ — ТАСС

КИНОГОЙ УРАН БЭЛИГТЭНЭЙ ЕХЭ ХӨӨРЭЛДӨӨН

Арадай аша туһые сахин хангаха, тэдэнэй ажалай амжалтанууд тухай киногой түүхэ-бэшэг үнэн зүбөөр, урма зоригтойгоор зохёохо, коммунис байгуулалтада эдэбхитэйгээр хабаадаха гээшэ олонациональна совет кинематографиин уран бэлигтэнэй зохёохы ажал ябуулга болоно. Хүгжэлтэ түгэс социализмын обществын эрхэ байдалда экранай үндэр ехэ зорилгонууд тухай асуудалнуудые СССР-эй кинематографистнуудай IV съездын делегадууд зүбшэн хэлсэнэ. Энэ съезд майн 19-дэ Москвада, Кремлиин Ехэ ордон соо нээгдэбэ.

Съездын делегадууд болон айлшад нүхэд В. В. Гришинние, А. П. Кириленкые, К. У. Черненкые, П. Н. Демичевые, Б. Н. Пономаревые, И. В. Капитоновые, М. В. Зимянинние халуунаар угтаһан байгаа.

СССР-эй Кинематографистнуудай холбооной правлениин нэгэдэхи секретарь Л. А. Кулиджанов совет киноискусствын ямар байһан тухай, КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр тэрэнэй бэелүүлхэ зорилгонууд тухай элидхэл хэбэ.

(ТАСС).

ШЭНЖЭЛГЭНҮҮДЭЭ ҮРГЭЛЖЭЛҮҮЛҺЭЭР

НИИДЭЛГЭ ЗАЛАН ХҮТЭЛХЭ ТҮБ. (ТАСС). «Салют-6» — «Союз Т-4» — Союз-40» гэжэ замбуулинай комплекс дээрэ уласхоорондын экипаж түсэбөөр хараалагдаһан шэнжэлгэнүүдээ үргэлжэлүүлһээр.

Хэрэгсэлэй материалнуудта замбуулинай оршон байдалай ямараар нүлөөлдэг байһые, замбуулинай туяаралгые шэнжэлхэ, медико-биологическа туршалгануудые хэхэ гээшэ экипажай гол зорилго болоно.

Газар шадарай дайдада замбуулинай туяаралгые шэнжэлэн туршаха зорилготойгоор Леонид Попов болон Думитру Прунариу тусхай туршалга хэнэ. Энэ туршалга румын болон венгер приборнуудай туһаламжаар бэелүүлэгдэнэ. Тэдэ замбуулинай гэрэл туяагай «урасхалые», хүндэ ядронуудай спектрнүүдые хэмжэхэ талаар комплексно туршалга хэнэ.

Медицинын шэнжэлгэнүүдэй программын үндэһөөр экипаж замбуулинай дайда соогуур ниидэлгын эрхэ байдалда хүнэй хүдэлхэ аргатай байһан тухай баримта мэдээнүүдые абаха талаар шэглүүлэгдэһэн хэдэн туршалгануудые бэелүүлхэ юм. Тиихэдэ эдэ бүгэдын хүнэй бэедэ ямараар нүлөөлдэг байһаниинь шалгагдаха. Иимэрхүү шэнжэлгэнүүдэй үрэ дүнгүүд саашадаа замбуулинай комплекснуудай экипажнуудай ажал болон амаралтые түсэблэхэ шухала гэжэ тоолоно.

Владимир Коваленок болон Виктор Савиных нүхэдтөө туһална, станциин түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүдэй, научна аппаратурын хүдэлмэрине хинана, биологическа зүйлнүүдтэй туршалгануудые хэнэ.

Үдэшэлэн хэлхеэ холбооной телевизионно хоёр сеансын хэгдэхэ үедэ залан хүтэлбэрилгын түбтэ байрладаг совет болон гадаадын корреспондентнүүдтэ зорюулагдаһан уласхоорондын экипажай пресс-конференци үнгэргэгдэхэ байна.

Телеметрическэ шэнжэлгэнүүдээр, замбуулинай комплекс дээрэһээ элидхэһэнэй ёһоор, ниидэлгэ гэмгүй һайнаар үнгэрнэ.

Нүхэд Коваленок, Савиных, Попов болон Прунариу гэгшэдэй бэенүүд һайн.

Газар шадарай замбуулинай замда хамтын шэнжэлгэнүүд амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ байна.

Һүүлэй жэлнүүдтэ ажахы бүхэндэ малай шэнэ комплекснүүд баригдажа, һаалишад, үхэршэдэй бар хүсөөр хэдэг ажал үргэлжэдөө оньһожоруулагдана. Тиихэдэ колхоз, совхозуудай машинно-тракторна парк улам үргэлхэгдэжэ, шэнэ машина, түхеэрэлгэнүүдээр хангагдана. Тиибэшье һаань, продукци үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ тушааха түсэбөө жэлһээ жэлдэ дүүргэдэггүй ажахынууд олошоронхой. Эндэ гансашье сагай уларилай ушаруулһан хохидол бэшэ, харин үйлэдбэрине хүтэлбэрилхэ талаар нилээд алдуу эндүүгэй гаргагдадаг байһыень тэмдэглэлтэй. Хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ гаргашалагдаһан түхэриг бүхэнһөө ехэ ашаг үрэ абахын тула ажалай бүтээсые эрид дээшэлүүлжэ, продукциин өөрынь үнэ сэнгые хараа байса доошолуулха ушартай байгаа.

Һаяхан Зэдын районой ажахынуудаар ябахадаа энэ талаар ехэ арга боломжонуудай бии байһыень элеэр мэдэжэ абаа һэм. Жэшээлбэл, Оёорой совхоз район дотороо эгээл томо ажахынуудай нэгэн юм. Эндэхи фермэ, отара болон гүүртэнүүдтэ 21 мянган хонин, 4,5 мянган үхэр, зуугаад адуун харууһалагдана. Тус ажахы жэл бүри 16,5 мянган центнер һү, 6,5 мянган центнер мяха, 600 центнер нооһо үйлэдбэрилнэ. Юһэдэхи табан жэлтэй сасуулбал, үнгэрһэн арбадахи табан жэлдэ продукци гүрэндэ худалдаалгаяа 300 мянган түхэригөөр гэхэ гү, али 20 процентээр дээшэлүүлээ. Эндэ үнеэдэй һү шэмэ эрид нэмэжэ, бэлэдхэлэй пунктда ехэ шэгнүүртэй мал олоор тушаагдадаг болоо. Эдэ бүгэдын ашаар совхоз арбадахи табан жэлдэ абаһан социалис уялгаяа сүм бэелүүлхэһээ гадна, илангаяа үнгэрһэн жэлдэ мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрижэ, гүрэндэ тушааха түсэбөө жэншэдгүй дүүргэжэ, Бүхэроссин социалис мүрысөөндэ эрхимлэһэн байна.

— Олон жэжэ горхонуудай хамтаржа, ехэ гол, мүрэн боложо, хүсэеэ нэмээдэгтэл адли колхоз, совхозуудай экономико элдэб һалбаринуудһаа эхи абадаг,— гэжэ совхозой директор Степан Матвеевич Филиппов тэмдэглэнэ. — Экономическа шэнжэлгэ хэдэг саг үргэлжын бюрогой зүблөөн дээрэ хонишодой хүдэлмэри болон тэрэнэй гаргаша тухай асуудал зүбшэн хэлсээ һэмди. Хони үсхэбэрилгэ совхоздомнай эгээл ашаг олзотой һалбари юм. Урдандаа хонишодой ажалаар һонирходоггүй, бүхы хүдэлмэриинь абтаһан хурьгаарнь, хайшалагдаһан нооһоорнь сэгнээд үнгэрдэг байгаабди,— гэжэ ажахые хүтэлбэрилэгшэ нэмэжэ хэлээ.

Нёдондо хоёрдохи классай хонишон Д. Л. Бадмаева 30 мянган түхэригэй продукци үйлэдбэрилжэ, оройдоол 18 мянган түхэриг гаргашалһан байна. Тиихэдэнь тэрэнэй хуршэ, баһал хоёрдохи классай хонишон Н. В. Пенских адли эрхэ байдалда байһаншье һаа, нооһо хоёр дахин багаар тушаажа, совхоздоо ашаг олзо оруулаа бэшэ, харин горитойгоор гарзатажа гараа бшуу. Тэрэшэлэн тус отарада тэжээл үлүү ехээр гаргашалагдажа, автомашина, тракторнуудые хэмһээ ехээр хэрэглэдэг байгаа юм. Ингэжэ дурсагдагша хонишон мүнгэ, зөөреэ арьбалха, химгалаха тушаа оройдоошье бодомжолдоггүй байшоо.

Бүхыдөө Зэдын район дотор хонидой 400 гаран отара бии. Хэрбээ бүхы хонишод Д. Л. Бадмаевадал адли ашаг олзо оруулдаг байбалнь, олзо оршонь ямар ехээр дээшэлхэ һэн бэ. Имэ шэнжэлгэ, зэргэсүүлгэнүүдые хэбэлнь, нилээд ехэ аша туһатай байха һэн.

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө

ШЭНЭ ИЛАЛТАДА ЗОРИГЖОНХОЙ

Оёорой совхоздо үйлэдбэриинь бүхы хубинууд, звенонууд ажахын тоосоондо оруулагданхай. Ажахын мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд, партийна комитет жэл бүри һалбари бүхэнэйнгөө ашаг үрые дээшэлүүлжэ, продукци ехээр үйлэдбэрилдэг болохын түлөө, мүн механизатор, малшан бүхэнэй ажалдаа харюусалгатайгаар хандажа, бүхы юумэеэ арьбалдаг, химгададаг болохын тула горитой хүдэлмэри ябуулдаг заншалтай.

Мүнөө тус совхоз тэрэл 8 мянган гектар хахалагдадаг газар дээрээ урдынхиһаа нилээд ехэ һү, мяха, нооһо үйлэдбэрилнэ. Тусхайлбал, һүүлэй хоёр жэлэй туршада сабшалан дээрээ 20 мянган тонно наг шэбхэ гаргажа, мянгаад тонно минеральна үтэгжүүлгэ оруулһан байна. Ингээд ерэхэдээ эндэ горитой гаргаша хэгдэбэшье, ашань нилээд ехээр харюулагдаа. Хэрбээ урдандаа тус ажахы энэ сабшалан дээрэһээ 15 мянган центнер үбһэ хуряадаг һаа, мүнөө 24—25 мянган центнер үбһэ суглуулжа абана.

Энэ ажахыда техникэ бүтээсэтэйгээр ашаглаха талаар хаяан абамаар дүй дуршэл бии. Эндэ трактор, машина бүхэнөө дүүрэн хүсэндэнь хүдэлгэхын түлөө ехэ оролдолго гаргагдана. Үнгэрһэн жэлдэ Оёорой совхоздо условно трактор бүхэнөөр түсэбэй ёһоор 800 гектарай хүдэлмэри хэгдэхээр хараалагдаһан һаа, тэрэ нэгэ мянган гектарһаа хүлүүлэгдээ. Илангаяа «К-700» тракторнуудай бүтээсэ 1,5 дахин дээшэлээ. Энэ гол түлэб тракторнуудаа хоёр халаанда хүдэлгэдэг болоһоной ашаар туйлагдаа.

Арбадахи табан жэлдэ совхозой үйлэдбэри хүгжөөлгэдэ 1 миллион 200 мянган түхэриг гаргашалагдаа юм. Харин арбан нэгэдэхи табан жэлдэ энэ гаргашань эрид дээшэлхээр хараалагдана гэхэ гү, али байгша ондо гансал шэнэ барилгада 700 мянган түхэриг һомологдоод байна. Һүүлэй хоёр жэлэй туршада энэ совхоз 2 миллион шахуу түхэригэй продукци гүрэндэ тушааһан һаа, 1985 ондо тус коллектив энэ хэмжээгээ 30—40 процент дээшэлүүлхээр хараална. Энэнь гол түлэб үйлэдбэреэ мэргэжүүлжэ, томодхожо, ашаг үрыень эрид дээшэлүүлһэнэй ашаар туйлагдаха байна.

Тус ажахыда арга боломжонууд ехэ бии. Һүүлэй жэлнүүдтэ совхоз капитальна барилгада үгтэһэн мүнгэнэй эхэнхи хубине гэр байра болон ажаһуудалай эрилтэ хангаха шэнэ барилгада, бар хүсөөр хэгдэдэг ажалые оньһожоруулгада гаргашалһан байна. Жэшээнь, гурбадахи отделениин Дээдэ-Тори нютагта ажахынь адууһа малай хахадынь харууһалагдажа, эгээл һайн сабшалангынь эндэ нэмжыдэг юм. Һая болотор энэ һууринай үйлсэнүүд хооһоржо, тус отделенидэ ажаллаха хүнүүд дуталдадаг болоһон гээшэ. Тиин совхоз эндэ соёлой байшан, интернат һургуули, һаруул уужам гэрнүүдые барижа, ашаглалгада тушааһанһаань хойшо байдалынь эрид хубилаа. Тодорхойлбол, энэ һууринһаа мүнөө хүн зон нүүжэ, нютагаа һэлгэхэеэ болинхой. Ингэжэ фермэ, отарануудһаа һү, мяхан, нооһон ехээр абтадаг болоо юм. Бүхы дээрээ тус совхоздо ажал хэхэ хүнүүд дуталдахаяа болёо бшуу. Мүнөө энэ ажахыда алагынь табан жэлһээ багаар ажаллаһан мэргэжэлтэдые, хүтэлбэрилэгшэдые олохонь бэрхэтэй. Совет Армида алба хэһэн гү, али һургуули, училищи түгэсхэһэн залуушуул түрэл ажахыдаа үлэжэ, ажалладаг болонхой.

Дурсагдагша совхозой коллектив арбан нэгэдэхи табан жэлээ яһала һайнаар эхилээ. Гүрэндэ мяха тушааха хахад жэлэйнгээ түсэб болзорһоо уридшалан дүүргээ. Бэлэдхэлэй пунктда һү тушааха хахад жэлэй түсэбые май һарын эхиндэ бэелүүлхээр хараална. Мүнөө энэ коллектив саашалаа үйлэдбэриингөө һалбари бүхэнэй ашаг үрые эрид дээшэлүүлжэ, үйлэдбэридэ гаргашалагдаһан түхэриг бүхэнэй ашыень горитой ехээр харюулхын түлөө бии байгаа арга боломжоёо элишэлжэ байнхай.

Совхозой мэргэжэлтэдэй мэдүүлһэнэй ёһоор, эндэ шиидхэгдээгүй асуудалнууд захаһаа бии. Эдэнэр нэн түрүүлэн тэжээл элбэгжүүлжэ, шанарыень һайжаруулха зорилго урдаа табина. Мүнөө үедэ үбһэ тэжээлэй сэнгэй мал ажалай бүхы продукциин өөрынь үнэ сэнгые горитойгоор нэмээдэг байһыень эндэхид һайн ойлгоно. Юуб гэхэдэ, ган гасуур жэлдэ тус ажахы ондоо тээһээ тэжээл зөөжэ, ехэ гаргаша хэдэг юм. Тиихэдэ белогоор хомор тэжээл малдаа эдюулхэдэнь тэжээл үлүүсэ ехээр гаргашалагдана. Эдэ бүгэдые зэргэсүүлэн хаража, тус совхозой коллектив сабшалангаа үндэһөөрнь һайжаруулха түсэбтэй. Тодорхойлбол, газараа үрэмдэмэл худагһаа, бүлүүр станцинуудаар уһалжа, минеральна үтэгжүүлгэ хүсэд нормоорнь оруулһанай ашаар гектар бүхэнэй ургасые 1,5 дахин дээшэлүүлхээр хараална.

КПСС-эй XXVI съезд дээрэ тоосоото элидхэл хэһэн партиин ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ гаргашалагдаһан мүнгэ зөөри хүсэдөөр харюулагдаха, хүдөө ажахын продукци абалга эрид дээшэлүүлэгдэхэ, продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулагдаха ёһотой гэжэ онсо тэмдэглээ һэн. Тиин энэ совхозой коллектив, коммунистнууд элэ үгэнүүдые хүсэдөөр ойлгожо, сүм бэелүүлхээр эрмэлзэнэ. Эдэнэр ушарһан бэрхэшээлнүүдые дабажа, үшөө ехэ илалта туйлахаар ажаллана.

М. БАБИНЦЕВ,
«Сельская жизнь» газетын корреспондент.

СЕМИНАР

КПСС-эй Түнхэнэй райком партийна эхин организацинуудай секретарьнарай ээлжээтэ семинар үнгэргэбэ. Эхин парторганизацинуудта документнүүдые ямар зэргээр эрхилжэ байһыень һаяхан КПСС-эй райкомой хүдэлмэрилэгшэд шалгаһан байна. Тэрэнэй дүнгээр КПСС-эй райкомой секторые даагша М. Д. Цыденова, инструкторнууд П. С. Демин, В. Г. Сыренов, Л. М. Ермакова гэгшэд мэдээсээ.

Байгша оной дүрбэн һарын туршада партийна взносой хэр зэргээр оруулагдажа байһан тухай КПСС-эй райкомой секретарь А. П. Цымбалюк хөөрэһэн байна. Райгүйсэдкомой дотоодын хэрэгүүдэй таһагай начальник В. Б. Пирмаев «Ниитын гурим сахиха талаар хүдэлмэри һайжаруулха ба журам эбдэгшэдтэй тэмсэл шангадхаха тухай» асуудал зүбшэн хэлсэһэн районой партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаанай тогтоолой хэр дүүргэгдэжэ байһан тухай тогтоо. ВЛКСМ-эй райкомой нэгэдэхи секретарь В. Ж. Халудоров «Комсомолой организацинуудай хүдэлмэриие партийна талаһаа хүтэлбэрилхэ тухай» асуудалда анхаралаа хандуулба.

В. ТУЛАЕВ,
манай корр.

Редакциин тоосоон

Хүдэлмэришэн ба хүдөө бэшэгшэдэй эдэбхитэй ажал ябуулга хадаа редакциин ажал хэрэгтэ нүлөөлхы ехэ үүргэ дүүргэдэг байна. Энэ мэдээжэ зүйл. Гэбэшье һүүлэй жэлнүүдтэ энэ шухала асуудалда анхарал һулаар хандуулагдаһан байна гэжэ мэдэрхэ ушар гарана. Иимэ байдалтай эбсэшэгүй. Рабселькорнууд ба редакциин коллектив хоорондын холбоо улам бэхижүүлхэ хэмжээ абаха тон шухала гэжэ тоолоод, ойрын сагта районой хүдэлмэришэн ба хүдөөгэй бэшэгшэдэй зүблөө үнгэргэхэ тухай редакци КПСС-эй райкомдо хандаһан байна.

Тиигээд иимэ зүблөөе май һарын һүүл багаар зарлаха гэһэн шиидхэбэри абтаа. Мүнөө редакциин коллектив энэ зүблөөндэ бэлдэжэ эхилээ. Түбхын түрүүндэ томо томо коллективүүдэй уншагшадтай уулзалга эмхидхэхэ, газетын редакциин хүдэлмэриин дүнгүүд болон КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдһээ үндэһэлэн, саашадаа бэелүүлэгдэхэ зорилгонууд тухай асуудал иимэ уулзалга дээрэ дэлгэрһэн хөөрэлдөөнэй гол темэнь болохо ёһотой гэжэ тоологдоо.

Түрүүшын уулзалганууд Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай, Холтоһоной, Юнхэрэй уурхайнуудай, шанаржуулгын фабрикын коллективүүдтэ боложо үнгэрөө. Энээндэ манай газетын хүдэлмэришэн бэшэгшэд, уншагшад олооро суглараа, газетын редакциин коллективэй хүдэлмэреэр ехэтэ һонирхоһон байна. Һонирхолтой, анхармаар асуудалнуудые һурахатаяа хамта, олон хүн үгэ хэлэжэ, һанамжа дурадхалнуудые оруулһаниинь, шүүмжэлхы ажаглалтануудые хэһэниинь манда угаа туһатай һургаал боложо үгэхэ зэргэтэй.

Иимэ уулзалга үнгэргэхэ зуураа, сугларагшадай һанамжалһанай ёһоор, коллектив бүхэндэ рабкоровско пост байгуулнабди. Тэндэ манай эдэбхитэй хүдэлмэришэн ба хүдөө бэшэгшэд һунгагдана.

Иимэ уулзалганууд мүнөө районой совхозуудаар боложо эхилбэ.

Г. БАДМАЕВ,
Захааминай районой «Ажалай туг» газетын редактор.

ЗАВОДОЙ АГРОЦЕХҮҮД

«Промышленна предприятинуудай хамһабариин ажахынууд али бүхы талаһаа дэмжэгдэхэ зэргэтэй».

(КПСС-эй XXVI съезд дээрэ КПСС-эй ЦК-гай хэһэн тоосоото элидхэлһээ).

Павлодарска алюминиин заводто малай комплекс барижа эхилэнхэй. Тус комплекс һү болон мяханай талаар коллективэй эрилтэ хэрэглэмжые хүсэд хангадаг байха юм. Эндэ 10 мянга шахуу толгой эбэртэ бодо мал, хонид болон гахай харууһалагдаха.

Завод теплицэ ба сөөрэмэй ажахытай. Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ тэдэниие шэнэдхэн заһахада, хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгые горитой дээшэлүүлхэ арга олгохо байна.

Илангаяа холо газарта оршодог ба шэнээр ашаглагдажа байгаа районуудтахи предприятинууд, организацинууд болон эмхи зургаануудай хамһабариин ажахынууд элеэ хоолой программые бэелүүлхэ талаар шухала үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй. ВЦСПС-тэ ТАСС-ай корреспондентдэ мэдээсэһэнэй ёһоор, орон дотор 80 мянга шахуу иимэ ажахы болон гахай шахан таргалуулха пункт эмхидхэгдэнхэй. Жэл бүри тэдэ ехэ хэмжээнэй һү, мяха, үндэгэ, хартаабха, овощ үгэдэг байна.

Украиныи, Казахай, Узбегэй ССР-нүүдэй, Архангельскэ, Тюменскэ болон РСФСР-эй бусад областьнуудай профсоюзай комитедүүд хамһабариин ажахынуудые хүгжөөлгэдэ ехэ анхаралаа хандуулдаг. Жэшээнь, В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Магнитогорско металлургическа комбинадай хүдэлмэришэдэй столовонуудые хартаабха болон огородой элеэгээр хамһабариин ажахынууд гүйсэд хангадаг байха юм.

«Предприятинуудай, организацинууд болон эмхи зургаануудай хамһабариин хүдөө ажахынууд тухай» КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Советэй тогтоолой гараһанай һүүлээр энэ хүдэлмэри эли бодо һайжараа. Иимэ хамһабариин ажахынуудай техническэ баазые хүгжөөхэ хэрэгтэ гүрэн 200 миллион түхэриг удаан болзороор урьһалһан байна.

Ороной нүүрһэнэй промышленностиин профсоюзай эмхинүүд хамһабариин ажахынуудай хүдэлмэриие эмхидхэхэ талаар һайн дүй дуршэлтэй болонхой. Тэдэ «хүдөөгэй цехүүдые» хүгжөөхэ холын хараата комплексно түсэб зохёонхой. Олохон шахтануудта гахай шахан таргалуулха пунктнууд эмхидхэгдээ, теплицэнүүд баригдаа юм. Тусхай шэглэлтэй совхозууд болон шубуунай фабриканууд, һү һаалиин фермэнүүд, теплицэ комбинадууд улам олошорно. Нүүрһэ малтан абадаг шэнэ комплекснүүдай хажуугаар хүдөө ажахын продуктнуудые болбосоруулха заводууд баригдана.

Хамһабариин ажахынуудые хүгжөөхэ хэрэгтэ профсоюзай эмхинүүдэй үүргэ нүлөө улам ехэ болоо. Профсоюзуудай Центральна Комитедүүд болон министерствэнүүд түрүү ажахынуудай бааза дээрэ бүхэсоюзна ба зональна семинар-зүблөөнүүдые үнгэргэдэг байна. СССР-эй ВДНХ-да эмхидхэгдэһэн һургуулинуудта профсоюзай болон ажахын эдэбхитэд түрүү дүй дуршэлөө андалдадаг юм. Хамһабариин ажахынуудта тарьяан болон мал ажалай продукци үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ талаар амжалта туйлаһанай түлөө ороной 87 предприяти, организаци болон эмхи зургаануудай коллективүүд ВЦСПС-эй дипломуудта хүртэһэн байна.

Л. БАЖЕНОВ,
Л. СИВЦОВ
ТАСС-ай корр.

ВЛКСМ-эй ЦК-гай үүсхэлээр Петропавловск хотын судна заһабарилгын заводой коллектив загаһа олзоборилдог траулерые агиттеплоход болгожо шэнэлэн һэльбээд, «Корчагинец» гэжэ нэрлээ юм. Энэ хүдэлмэридэнь Москва, Ленинград, Херсон, Николаев, Одессэ хотонуудай предприятинуудай залуушуул, комсомолшууд эдэбхитэйгээр хабаадаа.

Мүнөө агиттеплоход Номгон океан соогуур тамаралгада гаранхай. Тэрэнэй уран һайханай-агитационно бүлэгтэ мэдээжэ артистнууд, эрдэмтэд, лекторнүүд, спортсменүүд оруулагданхай. Тэдэнэр «Мыс Орехово» гэжэ загаһа олзоборилдог ехэ морозильна траулертай океан соо уулзажа, урид хараалагдаһан программын ёһоор, түрүүшынхеэ үзэл сурталай хүдэлмэри ябуулһан, концерт наада харуулһан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Корчагинец» холынгоо замда гаранхай.

ТАСС-ай фотохронико.

ШАРА БУДАА ТАРИХА ТУХАЙ

МЭРГЭЖЭЛТЫН ЗҮБШЭЛ

Тэжээлдэ хэрэглэхээр таригдадаг ургамалнуудай дунда шара будаа манай эндэ аша туһатай гэжэ һанагдана. Юуб гэхэдэ, Буряадай хүдөө ажахын туршалгын станцида гурбан жэлэй үедэ шэнжэлжэ үзэхэдэ, тэрэ обёосһоо дутуугүй гэжэ сэгнэгдэһэн байна.

Эдэ жэлнүүдтэ шара будаагай гектар бүриһөө жэлдээ дунда зэргээр 175 центнер ногооной хурягдахада, обёос 184 центнер үгөө. Зүгөөр ногоон доторхи хүүрай зүйлыень абажа үзэбэл, шара будаа соо тэрэнь 1,5 процентээр гэхэ гү, али 5,1 центнерээр ехэ байшоо.

Энээнһээ гадна тэжээлдэ хэрэглэхэ шара будаагай ногоон, обёосойхидо оробол, нилээд зөөлэн, залуу малда эдюулхэдэ зохид байгаа. Тэжээлэй бодосуудайнь талаар харахада, шара будаа зеленкодо таригдадаг бусад залаата ургамалнууд сооһоо эгээн һайнда тоологдоно. Тэрэнэй килограммынь 0,22 тэжээлэй единицээр сэгнэгдэдэг. Харин обёосой ногоон—0,19 тэжээлэй единицэ болодог юм.

1981 ондо таригдахаар манай республикада «Тэжээлэй 45» сортын шара будаагай 60 тонно үрэһэн асарагдаа. Энэ ургамалые тала газарай, гандалаг нютагуудай ажахынуудта тарихада зохид.

Шара будаа гээшэ дулаанда дуратай, тэрэнэй нялха эшэнүүд 1—2 градус хүйтэндэ гэмтэжэ болохо, намарай хюруу мүн лэ тэрээндэ аюултай.

Зүгөөр энэ ургамал ган гасуурта тэсэмгэй, июниин хура бороогүй сагые ядаралгүй дабажа гараад, июлиин бороогой үедэ һагсайн ургажа захалдаг юм. Тиигэжэ зунай бороогой һүүлээр лэ өөлөө ургадаг байна.

Энэ ургамал таригдаһанай һүүлээр үндэһэлжэ орозог, дээшээ балай ургадаггүй. Тиимэһээ буртаг ногоон тэрэнэй ехэ дайсан. Шара будаагай баян ургаса абахын тула тэрэниие буртаг ногоогүй сэбэр таряалан дээрэ, намарай хара тарьяанай, пропашной, бобово ургамалнуудай һуурида ургуулхада һайн. Урда жэлынь шара будаа ургуулһан газарта тэрэниие тарижа болохогүй, заабол 2—3 жэл үнгэрһэн хойнол тарихада хамаагүй.

Хабар, намаран паар дээрэ тэрэниие ургуулха гэбэл, тарилгын урда тээ хүрьһыень нягтаруулха гү, али БИГ-3 борной ябуулхада болохо. Газараа культиватораар элдүүрилхэ болобол, тэрэниие тарилгын урда тээхэнэ хэхэ ушартай. Хүрьһые тарилгын урда, һүүлээрнь нягтаруулха тон шухала. Һолоомоной узуурые плоскорезээр элдүүрилхэ һаа, мүн лэ тарилгын урда тээхэнэ хахалха байна.

Шара будаае үрэһэндэ тарихадаа газараа һайнаар үтэгжүүлхэ, гектар бүридэ 45—60 килограмм азот, фосфор, 30 килограмм кали оруулха эрилтэтэй. Хэрбээ тэрэниие тэжээлдэ тарихадаа азотно үтэгжүүлгыень ехэ болгодог юм. Хэрбээ үтэгжүүлгэнүүдэй дутамаг байбал, гранул болгогдоһон суперфосфат гү, али холимол үтэгжүүлгэ тарилга хэхэ үедөө тараахада зохид.

Тэрэниие тэжээлдэ хэрэглэхын тула элдэб болзорто таридаг. Тэжээлэй сортын будаагай эдеэшэхэ болзор ута юм. Тиимэһээ тэрэнэй үрэһэ абахын тула хабар эртэшэг (майн 20—25 багаар) тариха хэрэгтэй. Тэжээлдэ хэрэглэхэ һаа, майн һүүлээр июниин хахад хүрэтэр тарихада һайн.

Энэ ургамалые юрэнхы гүримаар гү, али нарин зуруудтайгаар тарижа болохо. Тэрэниие үрэһэндэ ургуулхадаа, полиин сэбэр бэшэ байбал, хоорондонь 60 сантиметр үргэн зуруудтайгаар таридаг.

Үрэһэнэй нормо тогтооходоо гектар бүридэ 4,5—5,0 миллион һайн шанартай орооһо хаяхада болохо гэхэ гү, али гектарай 20—25 килограмм үрэһэн гаргашалагдаха байна. Үрэһээ тарихынгаа урда тээ гранозанаар хордохо гуримтай.

Хэды гүнзэгыдэ тарихань хүрьһэнэй шиигтэйһээ болохо. Тэрэниие заабол шиигтэй хүрьһэндэ оруулха хэрэгтэй. Гол түлэб 3—4 сантиметр гүнзэгыдэ тарихада зохид юм. Хэрбээ хүрьһэнэй дээдэ талын хуурай байгаа һаа, 5—6 сантиметр хүрэтэр гүнзэгыдэ хаяхада хамаагүй. Зүгөөр тарилгые гүнзэгырүүлхэ бүри үрэһэнэй ургаха хүсэниинь доошолдог юм гэжэ мартажа болохогүй. Тиин үрэһээ тариһанай һүүлээр заабол кольчато катогоор хүрьһыень нягтаруулха эрилтэтэй.

Ургасын хойноһоо харууһалхадаа илангаяа буртаг ногоонуудтай тэмсэхэ хэрэгтэй. Энэ зорилгоор ургамалай газарһаа бултайхаһаа урид, бултайжа байхада хүндэлөөшэнь хүнгэн борнойгоор борнойлходо һайн. Үргэн зуруудтайгаар таригдаһан газарта адагынь хоёр удаа культиваци хэхэ хэрэгтэй. Түрүүшын элдүүрилгые 4—5 сантиметр гүнзэгыгөөр ургамалай һагсайн ургажа захалха үедэ, хоёрдохёо — 10—15 үдэр үнгэрһэнэй удаа 7—8 сантиметр гүнзэгыгөөр элдүүрилхэдэ зохид юм.

Шара будаагай тарилгада, илангаяа үрэһэндэ хаягдахадань, буртаг ногоо усадхахын тула залаата ургамалда таарадаг гербицид заабол хэрэглэхэ шухала. 2,4-Д янзын аминна дабһанай холисоор сүршэхэдэ һайн үрэ харуулдаг.

Энэ ургамалай ногоогоор сенаж, силос дарахада, ногооной гурил гаргахада, үбһэ бэлэдхэхэдэ зохид. Тэрэниие тариһанай һүүлээр 50—60 хоног үнгэрөөд, ургамалай хүсэд залаалаад байха үедэ ногооень хуряадаг гуримтай. Хэрбээ тэрэнэй һая залаалжа байхадань хуряагаа һаа, отавань һайнаар ургажа, тэндэ эбэртэ бодо малые, адуу моридые бэлшээхэдэ һайн байдаг юм.

Мүн манай эндэ энэ ургамалые кукурузатай суг тарихада таарадаг. Энэ аргые дүрбэн жэлэй туршада (1977—1980 онуудта) шэнжэлээд үзэхэдэ, кукурузын зурууд хоорондуур нэгэ зурууд шара будаа тариһан газарһаа гектарай 126 центнер ногоо, 29,7 центнер хуурай тэжээл, 272 килограмм бэсдэ шэнгэсэтэй протеин абтаһан байна.

Шара будаае үрэһэндэ хэрэглэхын тула амяарлан хуряаха хэрэгтэй. Тиихэдээ залаагайнь дундуурхи эдеэнэй аргуун болоод байхада хадажа захалдаг. Тэрэнээ хуряажа абахадаа орооһоной комбайнуудые шара будаагай үрэһэ гэмтээхэгүйгөөр тааруулха шухала.

Шара будаагай орооһон һолоомонһоо, буртаг ногоонуудһаа бэедээ шиг түргэнөөр татажа абадаг юм. Тиимэһээ тоог дээрэ ороһон будаае тэрэ доронь сэбэрлэхэ, хатааха хэрэгтэй. Шара будаагай үрэһэнэй ургаха хүсые һуларуулхагүйн тула тэрэниие 15 процентһээ ехэ бэшэ шиигтэй байлгаха эрилтэтэй.

Энэ ургамалай һолоомон эбэртэ моло малда һайн тэжээл болодог юм.

Ф. БАДЕЕВА,
Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын министрэй орлогшо.
Л. ЕМЕЛЬЯНОВА,
Буряадай хүдөө ажахын эрдэм шэнжэлгын институдай ахалагша научна хүдэлмэрилэгшэ.

МҮРЫСӨӨНЭЙ ТҮРҮҮ ЗЭРГЭДЭ

«ХУРЬГАД— МИНИИ БЭЛЭГ»

Үглөөнэй наран Икадай хадын хоорондохи хүндын аманһаа үндыжэ, абаһаар Баргажан голой хойгуур, мүнгэн хашарһата Байгалай зүүн урдуур ханатажа, адар томо ара нюргаяа тэбхылгэн зүүн урагшаа зурын һунаһан шобхо үндэр саһан дуулгата хадануудай оройе алталмал шара туяагаараа гэрэлтүүлбэ. Бодоной совхозой ахалагша хонишон Шираб Аюшеевич Аюшеев эртүүр хурьгалһан һүрэг хонидоо хагдаар элбэг хүндын наруули талаар захалан туужа саашалба. Һалхигүй намдуу дулаахан тэрэ үдэр хонидынь түрүүшын ургынуудые түүбэрилэн тарашаба. Һүрэгэйнгөө һүүл даран, аалихан ябаһан хонишон ухаандаа элдэб юумэ бодомжолно. Тэрэнэй толгойдо үни үнгэрһэн элир наһанайнь ябадал, мүн энэ жэлэйнь үбэлжэлгэ булта хүрмэлдэн орожо, шэнэ бодол түрүүлнэ.

Шираб Аюшеев ажахыдаа абаһаар адуушанаар ажалладаг байһан юм. Залуудаа эмниг моридые ээлжэлэн эмээллэжэ унахада хэды гоёб даа. Адуугаа холын бэлшээридэ абаашахадаа тэрэ зундаа хэдэн һараар байрладаг һэн. Намар орой бусахадаа һүрэг адуугаа нилээд олошорууланхай асаржа, тушаадаг бэлэй.

Залуу наһанайнгаа ходорон ошоходо Шираб Аюшеев адуушанайнгаа ажалые орхижо, үхэршэн болоһон юм. Эндэ тэрэ нилээд удаан ажаллаа. Олон жэлэй туршада үхэршэнөөр хүдэлмэрилһэн энэ нүхэрнай нилээд дуршэһэн, шадабаритай болоһон юм.

Нэгэтэ тэрэнэй хубиингаа хэрэгээр совхозойнгоо контородо хүрэжэ ерэхэдэ, директор Александр Гаврилович Елшин уулзажа:

— Һонин үгы гү? Малтнай һайн аабза. Һаянай танай гүүртэ хүрөөгүйб. Үглөөдэр ошоходби. Гэртээ байгаарай, —гэжэ хэлэбэ.

Шираб Аюшеев совхозой директорэй иигэжэ хэлэһэндэ нилээд гайхабашье, ямаршье удхатайгаар үгэлһыень ойлгобогүй. Үглөөдэрынь гэртээ ерээд байхадань Александр Гаврилович совхозойнгоо ахамад зоотехнигтэй хүрэжэ ерээ бэлэй. Бэлшээриһээ бусаһан малыень хараад, гэртэ орожо, үхэршэдтэй нам һуужа, нилээд удаан хөөрэлдэбэ.

Совхозой директор Шираб Аюшеевичтэй хөөрэлдэхэ үедөө холо саагуур тойрууланагүй сэхэ руунь:

— Һүрэг малаа ондоо хүндэ тушаа. Үглөөдэртөө эхэ хонидой отара даажа аба. Ядалдахагүй байхаш. Хонишоднай дуршалгүйдэжэ, энэ һалбаримнай тулюур байдалда ороо. Хони үсхэбэрилгээ олзотой болгохын тула энэ ажалда шадабаритай бэрхэ хүнүүдые томилжо байнабди, —гэжэ хэлээ һэн.

Шираб Аюшеев абаһаар мэгдэжэ:

— Дуршалгүйдэхэльби. Намшуу хүнэй хэхэ ажал бэшэл даа, Александр Гаврилович. Үмсэдөө оройдоол гурбан хонитойб. Олошороггүйл эдэнэрни, —гэжэ арсаба.

Совхозойнь директор үни бодомжолонгүй:

— Би энэ совхозой хүтэлбэрилэгшэ болохо дуршэлтэй бэшэ һэм. Намайе энэ ажалда томилоо. Абаһаар дурагүйдэбэшье, арсаха аргагүйдөө зүбшөөгөө һэм. Шэнэ ажалда дадаха, дуршэхэ гэжэ байдаг шуу. Ондоо хүндэ даалгаха аргагүйбди. Хонишоң болохол ёһотойш. Гэр бүлөөрөө амяарханаа ажаллахадатнай һайн ха юм. Дарима Будаевна арсахагүйл байха, — гээд Александр Гаврилович хэлээ һэн.

Шираб Аюшеевич һүүлэй һүүлдэ зүбшөөхэ баатай болоо бэлэй. Ингэжэ Шираб Аюшеев Дарима Будаевна һамгантайгаа хамта эхэ хонидой отара даажа абаа һэн.

Хонишон болоһонһоо хойшо Шираб Аюшеев жэл бүри эрхим амжалта туйлана. Жэшээлбэл, үнгэрһэн арбадахи табан жэлэй туршада тэрэ бүхыдөө 2859 хурьга абажа түлжүүлээ. Тиигэжэ хараалагдаһан түсэбөө 238 хурьгаар үлүүлһэн байна. Тиихэдэ һүүлэй гурбан жэлдэ хонин бүриһөө дүрбэн килограмм нооһо хайшалаа.

Гол түлэб мал шахан таргалуулжа, гүрэндэ тушаадаг шэглэлтэй энэ совхоздо хони үсхэбэрилгэ тиимэ ехээр хүгжэһэн һалбари бэшэ юм. Бусад ажахынуудта орходоо хонидой отарануудшье үсөөн байха. Һүүлэй жэлнүүдэй дүнгүүдые зэргэсүүлэн харахада эндэхид хонин бүриһөө хурьга абаха талаар ехэ амжалта туйлаа. Тэрээндэ Шираб Аюшеевичэй оруулһан хубита яһала бии. Тэрэ ажахынгаа хонишодтой мүрысөөндэ ажаллахадаа түрүү дүй дуршэлөө олоной дунда тарахые оролдодог.

Шираб Аюшеев хонидоо нажартаа, намарай сагта шэмэтэй ногоогоор элбэг бэлшээридэ манажа, һайнаар таргалуулхые оролдодог гээшэ. Хүсэдөөр таргалһан хонид хэзээдэшье саг соогоо ототой болодог. Һүрэгөө жэлдэ таргалуулдаг эндэхи хонишод намартаа искусственна аргаар үрежүүлхэ харюусалгата хаһаяа богони болзорто, эмхитэйгээр үнгэргэнэ.

Түл абалгын эхилхэдэ Аюшеевтэндэ хурьгашадаар залуушуул ерэдэг. Түрүү хонишон элэ хүбүүд, басагадтаа абтаһан хурьгадые зарууһалха, эдеэлүүлхэ тухай заабол хөөрэдэг. Хурьгадай абтажа захалхада шэниисэ гү, али ешмээнэй ороохой гидропон ургуулдаг заншалтай. Гидропонойнгоо 8—10 сантиметр ургахада аятайнаар хайшалжа абаад, хурьгадтаа эдюулнэ. Сэл хүхэ ногоо эдиһэн хурьгадынь элдэб зүйлэй витаминаар хангагдана.

—Хурьгадтаа һайхан үбһэ, талха тарьяанай зүйл, ногооной витаминтай гурил, хабһа эдюулдэгбди. Тиихэдэ бэгсалжа уягдаһан набша мамаа, гидропоной ногоогоор нэмэжэ хооллуулдаг гээшэбди. Шэмэтэй тэжээлээр хангагдаһан хурьгаднай түргэн томо боложо тобиржодог,— гэжэ түрүү хонишон Шираб Аюшеев хөөрэнэ.

Абтаһан хурьгадаа зуһаландаа нүүжэ ошоһоор эхэһээнь һалгаажа, тушаадаг болонхой. Тиимэ дээрэһээ эхэ хонидынь зундаа эртүүр хүшэлдэг байна ха юм. Арбадахи табан жэлэй түгэсэлхы жэлдэ энэ нүхэрнай хурьган бүхэнөө 19 килограмм шэгнүүртэйгээр эхэһээнь амяарлажа тушаагаа һэн.

Һүүлэй жэлнүүдтэ тус ажахыда эхэ хонидой отарануудайнь дэргэдэ зеленко таригдадаг болоо. Хонишод тэрэ полиёо өөһэдөө хорьлоод, уһалдаг гуримтай. Үбэлдөө, хабартаа хонидоогоо байра сооһоо гаргаһан шэбхэеэ зеленко таридаг полидоо зөөжэ, тараадаг заншалтай. Намартаа хонидоо өөһэдынгөө хүсөөр зеленко сабшажа, хуряадаг юм. Ургасыень суглуулжа абаһанайнгаа һүүлээр һүрэг хонидоо тэндэ бэлшээнэ.

Энэ жэлдэ тэрэ хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсоходоо зууя эхэ хонин бүриһөө 105 хурьга абажа түлжүүлхэ, мүн хонин бүриһөө 4 килограмм 100 грамм нарин нооһо хайшалжа тушааха уялга абаа. Энэ зорилгодоо тэрэ мүнөө хүрэнхэй. Тодорхойлбол, 100 эхэ хонин бүриһөө 107 хурьга абаад, бүрин бүтэнөөр түлжүүлжэ байна.

Мүнөө Баргажанда хаа хэзэээнэйхиһээ дулаан. Энэ хабарай һалхигүй, хурдуугаар үнгэржэ байһаар эндэхи хонишодшье баяртайнууд. Үбһэ тэжээлэй юмордожо байһан энэ сагта хүйтөөр һалхилаагүйдэнь һүрэг хонидынь ургылжа, халмаггүй ногоон дээрээ гархань ха юм.

— Хонишодой эгээл харюусалгатай хаһа дүүрэжэ, харин түлэг дундаа ябаһаар. Абаһан хурьгалаа гэмгүй баһаар, бүрин бүтэнөөр түлжүүлхэ гээшэ хүшэршье, үбэгтэйшье юм. Ингээд хурьгалаа бидэ эхэнүүдтэйнь хамта лүүлжэ, бэлшээридэ гаргахабди. Тэндэл хурьгад хухай уһа уужа, үбшэлхэе ябаха даггүй. Мүн шалзада бадажа, доройтодог гээшэ. Тэмэһээ хабартаа, зунай эхтэр гэхэ гү, али эхэһээ амяарлажа тушаатараа тонаринаар шалгажа, харһалжа байха болонобди. Бэлэжэй абаһан, түлжүүлжэһан хурьгад энэ жэлэй түүбые бэелүүлгэдэ түрүү амжалта болоно,— гэжэ Баргажанай районой Бодоной совхозой ахалагша хонишон Шираб Аюшеевич Аюшеев баяртайгаар дүүлбэ.

Вл. ЖИГЖИТОВ.

ПРИМОРИИН ХИЗААР. Номгон далайн океанай биоорганическа химиин институт (ТИБОХ) далайн организмуудай ба иммунологиин химическэ бүридэл, биохимическэ байгуулбари шэнжэлхэ зорилгоор айхабтар ехэ хүдэлмэри ябуулжа байдаг. СССР-эй Наукануудай академиин Алас-Дурна зүгэй түбэй бүридэлдэ ородог энэ институдай эрдэмтэд арадай ажахын хүгжэлтэдэ горитой хон хубитаяа оруулдаг гээшэ. Эндэ хэгдэһэн шэнжэлгэнүүдэй дүнгүүдые имагтал элеэ хоолой промышленностидэ нэбтэрүүлһэнэй ашаар жэл бүри миллион түхэригэй олзо оруулагдадаг юм. Һүүлэй хэдэн жэлэй туршада институдай эрдэмтэд 30 гаран авторска үнэмшэлгэ абаһан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: институдай эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ Алексей Беленов шэнжэлгэнүүдые хэжэ байна.

ТАСС-ай фотохроника.

Уран бэлиг — арадай баялиг

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдэй үндэһэн дээрэ элүүр бэетэй, эрдэм мэдэсэтэй, гүйсэд болбосоролтой, энэрхы һайхан зан абаритай — иимэ дүрбэн тэгшэ хүниие хүмүүжүүлхэ гэһэн хүндэтэй зорилго табигдаад байна. Алишье район, нютагаар ябахада, тиимэ һайхан хүнүүд олон дайралдадаг. Гол ажал мэргэжэлдээ эрхимээр хандажа, түсэб даалгабаряа бэелүүлхэ зуураа, хуур дээрэ наадажа гү, зураг зуража гү, шүлэг зохёожо гү, али бэеын тамир бэхижүүлжэ, сүлөөтэй сагаа үнгэргэдэг хүнүүдые харахадаа, баясамаар, омогорхомоор байдаг. Тэдэнэр обществодошье, өөһэдтөөшье ехэ аша туһа үзүүлнэ бшуу. Баһа үхибүүдээ хэшээлһээ гадуур уран һайханай һургуулинуудта гү, али кружогуудта ябуулжа, дүрбэн тэгшэ бэлэдхэл олгохо хүсэлэнтэй байдаг.

Иимэ һайхан сэдьхэлтэй хүнүүд манай үеын агуу ехэ барилга — БАМ-да бүришье олон юм.

Энэ хуудаһаяа БАМ-ай Буряадай участогай хүдэлмэрилэгшэдэй уран зохёол, искусстватай тогтооһон хани нүхэсэлдэ зорюулнабди.

БАМ-ай гараһан гү, али гараха газар нютагуудта урдань эвенкнүүд ажаһуудаг һан юм. Тэдэнэй отог, байрын доторой хэрэгсэл, хубсаһа хунарынь нилээд өөрсэ маяг дүрсэтэй гоё һайхан һониншье байдаг. Жэшээнь, тэдэнэр үйһэн түйсэ дархалхадаа, зүр гүрөөһэнэй бугын годо болон бусад арһа зорюута зүйхэдөө, хэды һайхан угалзануудые бүтээдэг бэ! Эрэшүүлынь бугын годоор оёһон ута түрииһэтэй ямар гоё гутал һаиндэрнүүдтэ үмдэдэг гээшэб! Эмэгтэйшүүлынь мүнөө модно болоһон бугын годоор гү, али хаб загаһанай арһаар оёһон «лугдун» гэжэ гуталтай. Эдэниинь БАМ-ай барилгашад ехэл һонирходог, һайшаадаг, захижа оюулдаг гээшэ. Магазинда ороһон кумалан дары худалдагдадаг. Арадай угалза бүтээл гээшэ иимэ һайшаалтай байна бшуу.

БАМ-ай шэнэ тосхон һууринуудта барилгашад, зураашад байра байшан доторхиие шэмэглэн гоёохын хойноһоо яһала оролдодог юм. Мүнөө үеын шэнэ баатаршалтые магтан дуулаһан уран зурагуудые бүтээжэ хададаг, ниадаг. Тиихэдээ шэмэглэлгын талаар үндэһэ яһатанай угай баялигые баримталан хэрэглэдэг. Эндэ, Северобайкальскда «Нижнеангарскстрой» трестын байшанай дэргэдэ тиимэ шэмэглэлтэй анхармаар стенд табигданхай. Уран зурааша Александр Лыткин яһала оролдожо хүдэлөө.

АРАДАЙ АЯЛГААР

Заречный тосхоной столово доторхи үдын хоол барилгын зал уран гоё модон һиилүүрнүүдтэй. Модошо дархашуул Валерий Федорищенко, Александр Додонов гэгшэд уран зурааша Александр Игнатенкын хүтэлбэри доро тэдэниие бүтээһэн байна.

Обёорон харахада, эвенк угалзын түһөө тэндэнь бии.

Северобайкальскда баһа үйһэн дээгүүр угалза хонхойлгожо зурапан түйсэнүүдые хүнүүд хаа-яахан наймаалдаг.

Саашадаа БАМ дээрэхи хото гү, али бусадшье тосхон һууринуудта — газаа, гэртэшье арадай угалза аялгануудые хэрэглэжэ бүри олон стенд, зураг, бэшэшье шэмэглэлнүүд хэгдэхэ, түхсэрэгдэхээр тухайлагдана.

Юрэдөө, тобшолон хэлэхэдэ, эндэхи нютаг зоной, эвенк угсаатанай жэнхэни шэнжэтэй уран бэлигые саашаданъ хүгжөөхэ, бүхы уран шэмэглэлэй хүдэлмэринүүдтэ маяг түхэлыень дамжуулан оруулха талаар ехэ юумэн саашадаа хэгдэхэ бээз гэжэ найдагдана, хэгдэхэшье байха. Энэ асуудалые БАМ-ай Буряадай участогта хүдэлдэг уран бэлигтэн яһала бодомжолжо үзэдэг гэжэ һанахаар. Мүн зуун жэлэй зай харгыһаа холо бэшэ ажаһуудаг буряад арадай уран маяг, арга, хээ, угалзануудшье, тэдэнэй аялганууд бэшал шэмэглэлэй хүдэлмэринүүдтэ хэрэглэгдэхэ ёһотой гээд тобшолмоор.

Арадай аялга, тэрэнэй бүхы гоё һайхан шэнжэнь хаанашье мартагдаха зэргэгүй, гэжэ хэлэхэ хүсэл түрэнэ. Тиимэһээ БАМ дээрэ хүдэлдэг уран бэлигтэниие энээн тухай хододоо һанажа ябыт гэжэ уряалха байнаб.

К. ШАРЫПОВ.

П. ЛОСЕВ.

ТЫЯ ГОЛЫЕ УРУУДАН...

Тыя голые уруудан,
Далайда сэхэ буунаб.
Дайда дээрэ ябаһандал—
Дандаа тэгшэ уудам.

Тыя голыа уруудан,
Мульһэ махан яранаб.
Алдуием дары хүлисөөд,
Айлшалан ерэһэйш гэнэб.

Тыя голые урууданаб,
Тэндэ город бодоно.
Эринэгүйб ехэ юумэ,
Эсээлэй баяр хүлеэнэб.

Тыя голые урууданаб,
Голнай мушхаран ярана.
Энээгүүр ябаагүйдэш
халагланаб.
Эгсэ эрьенүүдынь дуурана.

Тыя голые уруудаад,
Тэнсэлгүйгөөр шамдаа
яранаб.
Алдуием миний хүлисөөд,
Айлшалан ерэһэйш гэнэб.

УУЛЗАЛГА

Элдэб хэрэгүүдээ орхёод,
Эгтээ шамая угылнаб.
Үүрэй толоноор золгоод,
Багынхидаал жаргахаа
шамданаб...

Үргэбшэмни мүрыем
дараад,
Уулзалгамнай даншье
үсөөрөө.
Сэбэр уян бэеыеш,
Сагаан хюрүүта һаншагыеш

Үриш шэнгеэр эльбэхэб,
Удааржа ерэһэндэш
хүлисэхэб.
Харгы болоод харлаһан
Зүргэ тухайгаа хөөрэхэмни.

Хүгжэм болоод зэдэлһэн
Зээрэг горходоо магтахамни.
Шамдам дүтэлжэ
танилсаагүй
Хүнүүдтэ мүнөө
атаарханагүйб.

Шиниим һайханһаа
хүлгэхэгүй
Һүргүй сэдьхэлһээ
далдирнаб.
Уулзажа золгохо бүридөө
Үрдаш гайхалаа
баранагүйб.

КЕЛЕНЭ

Келенэ, Келенэ, Келёнэ,
Шэрүүн эсэгэш сухалдаа
бүрхэнхэй.
Келенэ, Келенэ, Келенэ,
Шэрэм харгыда золгооб
шамай.

Ульгэрэй орон гээд,
Ханатаһан тайгадаш
этигээ гү,
Ульгэрһөө нэрыеш дуудаад,
Хэншьеб иигэжэ нэрлээ гү.

Хадын халагаар тэгүүлнэш
Ханхинаса энеэһээр
Витим эсэгэдээ.
Сэсэгээр надхаһан эрьедэш
Сэнхир һолонго төөринэ
наадандаа.

Келенэ, Келенэ, Келенэ,
Таажа ядаһан байгаалиин
нюуса гүш,
Келенэ, Келенэ, Келенэ,
Дууряажа туршаһан хүнэй
али хүсэн гүш?

Ородһоо Г. РАДНАЕВА оршуулба.

ХАТАР, ХҮГЖЭМ ХАМТА

…ЕВЕРОБАЙКАЛЬСКДА искусствын һургуули вагон соо …түбхинэжэ, 1975 оной сен… һарада түрүүшын 15 …хүбүүд, басагад эндэ …ерээ һэн. Аккорде…баян дээрэ наадажа һу…хүсэлтэй эдэ хүүгэд тү…шын хүйтэн үбэлые эрэл…эр дабажа гараа. Тиигэжэ …һургуули 1976 оной зун …үлшье, дулааншье эрхим …ын байратай болоо юм. …ран һайханай, хүгжэмэй, …ографическа отделенинүүд …дэжэ, хүүгэдэй сэдьхэл …ин тэгшэрээ бэлэй. Посе…й хүгжэн ургаха бүри ма… һургуулиииншье шэнжэ …й хубилжа байгаа.

…79—1980 оной һуралсалай …э БАМ-ай барилгашадай …гаран үхибүүд һуралсаа. …да бага наһанай 85 хүү… бэлэдхэлэй отделенидэ …һан байна. Тэдэнэр не…дээ 3 дахин хүгжэмэй, …ографиин, уран зурагай …элнүүдтэ хабаадалсадаг …. Бидэ, багшанар, жэлэй …ида хүүгэдые һургаха …, тэдэнэрэй саашадаа … отделенидэ һуралсаха …й байһан тушаа тобшо…лэдэгбди.

…үгэд манай һургуулиин …элнүүдтэ ябахадаа, зо…ы бэлигээ хүгжөөхэ арга…юм. Уран зурагай отделе…түүгэд хэды ехэ һонир…дуратайгаар ябанаб даа.

Тэдэнэр энэ жэлэй һуралсалай программаһаа гадуур Виктор Иванович Панасюгай хүтэлбэри доро Энтинэй «Нохойн боро гүлгэн» гэжэ үльгэрэй аялгаар диафильм буулгаа. Тиихэдэ мүн баһа Татьяна Ивановна Ананинагай ударидалга доро өөһэдын куклануудай театр байгуулаа. Һурагшад «бүмбэйхээнүүдээ» өөһэдөө бүтээжэ, гоёон шэмэглээд, рольнуудыень хубаажа, сээжэлдэһэн байна. Эдэ эдир артистнар үе-үе болоод лэ сугтаа һурадаг нүхэдэйнгөө, хүүгэдэй саад болон БАМ дээрэ хүдэлжэ байһан түрэлхидэйнгөө урда хатар наада хүрүүлдаг байха юм. Уран һайханай отделенидэ һуралсадаг эрхим һурагшадай тоодо Болдоева Лена, Шадрина Дина, Заславец Инна гэгшэд ороно.

Тэрэшэлэн хореографическа отделени 4-дэхи жэлээ хүдэлнэ. Эдир хатаршадай шанга шүрбэһэтэй, гар хүлэйнь уян нугархай, хүдэлсэтэй болохын тула үдэр бүри олон тоото һорёонууд үнгэргэгдэнэ. Хэды ехэ саг, тэсэбэри. сэдьхэл хэрэгтэйб даа. Зүгөөр концертдэ ерэгшэд, хүүгэдэй «Матрешка», «Кукланууд», «Трояк», «Молдавска хатар» болон вальс гүйсэдхэхые харахадаа, ехэтэ уярдаг, хүхидэг. Эндэ Улаан-Үдын хореографическа училищи дүүргэһэн Галина Алексеевна Крапивина, Лариса Викторовна Федотова гэгшэдэй бүхы сэдьхэл зүрхэеэ, хүсэ дураяа, анхарал оролдолгоёо үхибүүдтэ гаргадаг байһанай ашаар лэ түрэлхид урмашан баярладаг. Тиихэдэ Улаан-Үдын хореографическа училищиин багша А. А. Кузнецова, илангаяа тэрэнэй директор В. А. Хараев гэгшэд сэгнэшэгүй ехэ туһаламжа хүргэдэг.

Хүгжэмэй отделени һургуулиимнай эгээл томонь болоно. Эндэ һурагшад баян, аккордеон, гитара, фортепьяно дээрэ наадажа һурана. Баянистнуудай оркестрые харагшад ехэ халуунаар угтадаг юм. Оркестрэй репертуарта ород, совет, хилын саанахи оронуудай композиторнуудай болон арадай дуунууд, жэшээлхэдэ, Шостаковичой романс, Бахай зохёолнууд, ород арадай «Һара гэрэлтэнэ» гэхэ мэтэ дуунууд ороно.

Гитаристнуудай ансамблиин программа баянистнуудайхиһаа дутуугүй. Тэдэнэр Ж. Батуевай «Һарата һүни» гэжэ хүгжэмые хүнэй сэдьхэлэй уярмаар наададаг.

Һургуулидамнай оронноймнай элдэб, тэрэ тоодо Москва, Улаан-Үдэ, Минск, Ленинград гэхэ мэтын городуудһаа ерэһэн хүнүүдһээ бүридэһэн эб-тэй зэтэй коллектив хүдэлдэг.

Багшанар ниитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. Тэдэниие хүдэлмэришэдэй хамтын байрануудта, юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудта золгожо болоно.

Һургуулиин дэргэдэ арадай соёлой университедэй уран һайханай болон хүгжэмэй факультет хүдэлнэ. Университедэй хүдэлмэридэ һургуулиин багшанар, һурагшад эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. Тэдэнэр посёлогойнгоо дискотекын соведтэ ехэхэн хүдэлмэри ябуулна, залуушуулда зорюулагдаһан һонирхолтой программануудые бэлдэдэг юм. Тиихэдэ шухаг эрилтэнүүд һургуулида баһал хабаатай байдаг. Мүнеедэрэй нэгэ анхармаар асуудал гэхэдэ, хүгжэмэй һургуулиин гэр байрын багадаһаниие хараада абажа, нэмэлтэ байшан барихаар шиидхэбэри абтанхай.

Үнгэрһэн жэлдэ манай һургуулиие 7 хүн дүүргээ. Тэдэнэй зургааниинь тусхай шэглэл һунгаад, һуралсалаа үргэлжэлүүлжэ байнхай. Жэшээлхэдэ, Н. Матвеева И. Гринченко хоёр Улаан-Үдэдэ соёлой институтда, К. Шиликова О. Меньшикова хоёр Эрхүүгэй искусствын училищида, И. Васильев Улаан-Үдын, И. Карпова Свердловскын хүгжэмэй училищида һурана.

Энэмнай БАМ-ай барилга дээрэхи искусствын һургуулида далижаһан бэлигтэйшүүлэй түрүүшын алхам болоно.

Л. ДАВЫДОВА,
Северобайкальскын хүүгэдэй искусствын һургуулиин директор.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: эдир хатаршад хэшээлдээ.

МУЗЕЙ, ГАЛЕРЕЙЕНЬ ҮЗЭБЭЛ...

…искусствые арадай баялиг болгохо, оронойнгоо эгээл …районуудта ажаһуудаг үргэн олон хүн зондо удхы…оилгуулха гээшэ соёлой талаар манай партиин XXVI …ын табиһан шухала зорилгонуудай нэгэн мүн. КПСС-…Буряадай областной комитедэй, республикын Соё… министерствын шиидхэбэреэр Северобайкальск… уран зурагай галерей эмхидхэгдэһэн юм. Тэ… гол баялиг хадаа РСФСР-эй Уран зураашадай хол… бэлэглэһэн 500 шахуу уран бүтээл болоно.

…9 оной апрель һараһаа хойшо 7 выставкэ үнгэргэг… Жэшээлхэдэ, БАМ-ай барилгашад болон олон тоото …РСФСР-эй уран зураашадай бэлэглэһэн уран бү…дэй, мүн Буряадай мэдээжэ уран зураашадай нэ… Баженовэй тусхай выставкэнүүдые һонирхон ха…юм. Северобайкальскда түрүүшын поездын ерэлгэдэ …гдажа, «БАМ-айхидай уран бүтээлнүүд» гэһэн …һонирхолтой выставкэ эмхидхэгдэһэн байгаа. Тэндэ …н хүн хабаадалсажа, уһан шэрээр бүтээгдэһэн, мо…рэ һиилэгдэһэн, мүн графическа зурагууд, алта, мүн…үүдхэл-бүтээлнүүд, нэхэгдэһэн зурагууд — бүхыдөө …шахуу хүдэлмэри табигдаһан байна. БАМ-ай барил…й уран бүтээлнүүдэй выставкэ тэдэнэй соёл болбо…лишэлэн харуулхаһаа гадна, эндэхи олон тоото ха…дай һонирхол үүсхээ. Тиигэжэ арадай уран бүтээл…й республиканска выставкэдэ 22 авторай 47 хүдэл…шэлэгдэжэ эльгээгдэһэн байна.

…М-ай барилгашад Москваһаа асарагдаһан «Ородой …Баруун Европын XVII—XVIII зуун жэлэй искусст…01 бэлигтэ бүтээл» гэһэн выставкэ хараха аза та…й байба. Тус выставкэдэ суута уран зураашад Брюл…Венецианов, Шишкин, Васильев, Иванов, Вереща…Дольчи, бусадай шухаг, хоморой бүтээлнүүд табиг… барилгашадые айхабтараар һонирхуулһан юм.

…эдэ БАМ-ай барилгашад үнгэрһэн жэлэй һүүл ба…«Буряадай заншалта искусство» гэһэн выставкэтэй …а. Эндэ табигдаһан экспонадууд түүхын, этногра…а болон Сампиловай нэрэмжэтэ уран зурагай му…һээ асарагдаһан байгаа бшуу. Буряадуудай XIX—…ун жэлнүүдтэ үмдэжэ ябаһан хубсаһа хунар, шэ…, зүүдхэл ба ажаһуудалайнь зэр зэмсэгүүдые, мүн …уран зураашадай графическа болон уһан шэрээр … зурагуудые һонирхон хараба.

…зурагай галерейн хүдэлжэ эхилһэн сагһаа хойшо …н мянга шахуу хүн эндэ орожо гараа. Һанамжа ба …элнүүдайнь дэбтэртэ барилгашад, үхибүүд болон …тоото айлшадай баяр баясхалангаар халима дүүрэн … олоор бэшэгдэнхэй. Жэшээлхэдэ, 1979 оной ок… 13-да 581-дэхи СМП-гэй найман хүдэлмэришэ… табилгатай иимэ үгэнүүдые уншанабди: **«Уран зу… галерей байгуулгада хабаадалсаһан хүнүүдтэ ехэ …үргэнэбди. Ажалайнгаа һүүлээр эндэ ерэжэ, уран зу…ые харахадаа, сэдьхэлээ ехэтэ долгисуулбабди. Эдэ …бүтээлнүүдые хараад байхадаа, удаан удаан амиды … бүри һайнаар хүдэлхэ дуран хүрэнэ...».**

…усствые хүн зоной дунда нэбтэрүүлгэдэмнай, Сам… нэрэмжэтэ уран зурагай, мүн Ленинградай лите…а музейнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд саг үргэлжэ ту…. Тэдэнэр лекцинүүдые ерэжэ уншадаг.

…робайкальск жэлһээ жэлдэ хубилан хүгжэжэ, соё…э гуламтанууд эндэ бодожо байнхай. Мүнөө пар… Буряадай обкомой бюрогой шиидхэбэреэр Северо…кда «БАМ-ай түүхэ» гэжэ музей байгуулагдажа …й. Тэрэ БАМ-ай барилгада хабаатай түүхэтэ ма…үүдые бүридхэн нэгэдхэхэ түб болохо юм.

…едэрэй байдалаар ерээдүйн музейн бүридэлдэ оро…айхидай баатаршалга харуулһан, хүнүүдэй хуби за…ай хөөрэһэн мянга гаран экспонат сугларанхай. …териалнуудай дунда үнэтэ документнүүд, фото-зу… бии. Ерээдүймнай музей соёл-гэгээрэлэй түбүүдэй … болохоһоо гадна. БАМ-ай барилгын Буряадай учас…ы ажалшадые үзэл сурталай болон политическэ …хүмүүжүүлхэ тон шухала зорилго бэелүүлхэ бай… эли.

М. СКРЯБИКОВА,
уран зураг болон түүхын музейн филиалые даагша.

ЗАМХАДАГГҮЙ ДУУН

…жэлтэд БАМ-да ерэжэ хүдэлхэ гэһэн үүсхэл гаргаһан байгаа бшуу. Тэдэнэр мүнөө мехколоннодо хүдэлнэ. Модо отологшодой гаргаһан самсаал дээрэ ажалладаг. «Харьковта байгаад, карта дээрэ БАМ-ые харахадамнай, баабгайн хара булан шэнгеэр үзэгдөө һэн. Ерээд байхадаа, тэрэ «буландашье» тогтон торонгүй, бүрил бүтлүү тайга руу орожо хүдэлхэ хүсэл түрэнэл... Хүгжэмыетнай хэн шагнаха юм гээд асууна гүт? Өөһэдымнай нүхэд яагааб?! — гэжэ энэ «Меридиан» ансамблиин уран һайханай хүтэлбэрилэгшэ Алексей Войнов хөөрөө бэлэй. Харин үнэн дээрээ эдэнэй хүгжэмынь ямаршье аудиторидо гологдохогүй һайханаар соностоно. Бамаархин, түрүүшын зам таргагшадай баяр, бэрхэшээлнүүд тухай өөһэдын аялгатай, темэнүүдтэй. 581-дэхи барилга-хабсаралгын поездын модошо дархан Иван Скрягин нилээд бэрхэ дуушан-гитарист. Томо поэт БАМ-да недели соохоношье ерэжэ байрлаад, Иван мэтэ дуушадай гүйсэдхэдэг БАМ тухай дуунуудые бэшэжэ туһалхаяа яанаб?! — гээд, «меридианаархин» хэлсэдэг. Теэд, эндэ зургаан жэл ажаллажа байһан поэт-соёлшон, журналист Петр Лосев тэдэндэ хэдэ хэдэн дуунуудые бэшэжэ үгэһэн, туһалһан байна. Баһа БАМ-да хүдэлхөө урданда ерэһэн Ленинградай хүбүүн Владимир Казьяков олохон дуу зохёогоо. «Эдэнэй туһалаагүй һаа, бидэ мухардаха байгаабди», — гэжэ «мерндианаархин» мэдүүлдэг.

Тындын юһэн дабхар гү, али Северобайкальскын табан дабхар гэрнүүдэй бүри баригдаагүй, Улькан гү, али Беркакитташье түмэр харгын хүрэжэ ерээгүй байхада, ногоон хүхэ майхангуудай дэргэдэ БАМ-ай гитарын дуун зэдэлжэ, һөрөө мүрысөөн болоһон гү (наралтай түргэнөөр хабтагай модо хоноожо холбоһон) сцена дээрэ электроно аппаратурашье байгаагүй. Дуушад-хүгжэмшэдэй костюм гэхэдэ, шабар, дабирхай ниалдаагүй байһанаараа бамайхадай үмдэжэ ябаһан хубсаһанһаа илгаагүй һэн. Харин мүнөө БАМ-ай дуушад, гитаристнуудай хубсаһа хунар, оркестр, түхеэрэлгэньшье тад ондоогоор — гоё һайханаар харагдаха. Тэдэ өөһэдын поэдүүдтэй. БАМ тухай Петр Лосев, Сергей Ленков, Владимир Казьяков гэгшэд хэды хурса удхатай олон дуунуудые зохёогооб!

БАМ-ай гитаристнууд Северобайкальск тосхондохи «Байгал» гэжэ Соёлойнгоо ордондо наадахадаа, дуулалдахадаа, таталзаһан годилзоһон, өөрын бэшэ хоолойгоор, өөрсэ ондсогоор хашхарһан, дошхорһон гэхэ юм гү — хаанахи харин дуушадые һажааһан, дууряаһан бэшэ, харин өөрынхеэрээ — аянгтайханшье һаа, ехэ аятайханаар, хонгёохон хоолойгоор, ехэ намдуу таарууханаар аялгалдаг. Мүн хүгжэм-джазынь шэхэ дүлиирүүлмэ, зүрхэ алдама һүртэй шууяатайгаар наярһан бэшэ, харин баһал даруу зохидхоноор зэдэлэн соностожо, сэдьхэл эльбэн байха юм. БАМ-ай хүгжэмшэд, дуушад концертнүүдые харуулхадаа, хүн зониие гоё һайханда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ яһалал хубитаяа оруулна гээшэ. Нёдондо болоһон гитаристнуудай фестиваль дээрэ «Меридиан» гэдэг ансамбль онсо шалгараа юм. Тэрэ хадаа анха түрүүн Харьковай политехническэ институдта байгуулагдаһан аад, ээдтээ хамта эндэ хүрэжэ ерэһэн түүхэтэй. Тус институт дүүргэгшэдһээ бүридэһэн олон мэргэ…

Зүгөөр ганса «Меридиан» бэшэ. Северобайкальск тосхоной Соёлой «Байгал» ордоной гитарист-дуушадай «Пульсар» гэһэн ансамбль баһал һайн даа. Репертуарынь угаа баян.

Мүнөө үедэ БАМ-ай гитаристнууд өөрынгөө ансамбльда оролсон, барилга дээгүүр аяншалжа, альга ташуулнад. Тэдэнэр модо отологшодто харгы табигшадта, тоннельщигүүдтэшье ошохо-доо, хүндэтэ айлшадынь болоно. Эхэ орон, Коммунис парти тухай олон дуунуудые программадаа оруулба. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэжэ, партиин XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхээр зоригжоһон хүнүүд тухай магтаал-дуунуудые зохёонхой.

— Манай гитаристнууд үдэртөө хүдэлжэрхёод, үдэшэндөө гү, али амаралтын үдэр аяншалжа, ажаллажа байхадаа, нүхэдөө ажал хүдэлмэридэнь зоригжуулхадаа, угаа ехэ үүргэ бэелүүлнэ, — гэжэ Северобайкальскын суута гитарист Виктор Шарыпов омогорхоно.

Манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. Шарыпов.
В. СЛИЖЭЙ фото.

„ҮДЭШЭНДӨӨ НААДА ХАРУУЛХАБДИ...“

Энэ баримтата туужын автор Нинель Звонкова 1975 онһоо эхилжэ БАМ-ай Буряадай участогто арадай театрай режиссёроор, багшаар ажаллаад. Тэрэ залуушуулай түрүүшын театр БАМ-ай Баруун участок — Улькан тосхондо байгуулһан габяатай юм.

БАМ-ай барилгашадай үзэл сурталайнгаа талаар хүмүүжэхэ хэрэгтэ тус театрай ямар үүргэ дүүргэһэн тухай, мүнөөшье БАМ-да хүдэлжэ байһан хүнүүд тухай энэ туужа дотор һонирхолтойгоор домоглогдонхой.

ИЮЛИИН 19. Би мүнөөдэр залуушуулай театрай түрүүшын хэшээл үнгэргэбэб. Театрта наадаха дуратайшуул тиимэшье олон байбагүй. Эндэ сугларагшадай тэн хахадынь миин лэ һонирхохын жэшээтэй ерээ хэбэртэй. Зүжэг нааданда анханһаа абьяас шуналтай хэдэн хүн эдэнэй дунда бии байһыень хүрэһөөр лэ тухайлбаб. Ханын хажуугаар табигдаһан ута һандалинууд дээгүүр тэдэнэр зэргэлэн һууба. Хүдөөгэй ямар нэгэн сэлеэндэ залуушуул наада зугаа, хүхюун хөөрэлдөө дэлгэхын тулада эгээл иигэжэ сугларлдаг. Барандаа һайндэрэйхеэр хубсаланхай. Тэдэниие адаглахада, үсэгэлдэр энэ һууринда наярһан түрын найр наадан ээлүүдгүй һанаанда ороодхино. Зариманиинь ехэл эсэһэн хэбэртэйнүүд. Үргэһэ нойроор дутуутай ябаа бээз даа. Түрэ найрынь үүр сайтар тараагүй ха юм.

«Зай, иигээд байхын хоорондо эгээ яажа ажалаа эхилхэ зон гээшэбибди? Зүжэг нааданда ямараар хандахаб, гүйсэдхэлгэ тухай ямар юумэ тон түрүүн мэдэхэ ушартай гээшэб гэхэһээ эхилээд лэ, заабари заршам уншажа захалалтай гү! Үгы даа.' Эдэ томоотой бүдүүн эрэшүүлые шүлэг унша, басни сээжээр мэдэхэгши гэхэнь нэгэ тиимэ таагүй шэнги байна...»—сугларагшадые эрьен хаража байхадаа иимэ бодолдо абтабаб.

Үсэгэлдэр тэдэнэй хатар наада гүйсэдхэхыень хараа һэм. Яһалал бэрхэнүүд! Дуушье дуулахадаа, хангюурдажал мэдэнэ даа! Үнгэрхэдөө, БАМ тухай нэгэ дуунай хэдыхэн мүр сээжэ болонхойб:

Зэрлиг тайгые зэдэлүүлһэи
Залуу бидэнэй дуунууд лэ.
Зол тээшээ тэгүүлһэи
Замай булад шугам лэ.

Намаие хүлеэнгеэр хаража байгшадые тээлмэрдэн адаглажа байтараа иимэ юумэ дурадхан хэлэбэб:

— Зүжэгүүдые хамтадаа уншажа үзэхэмнай гү? Ээлжээ ээлжээгээр уншахабди... Ямар зүжэг уншахамнайб? Таанад ямар юумэн тухай зүжэг табиха дуратайбта? Барилга тухай гү? Али инаг дуран тушаа гү?

—Бидэндэ хүхюун зугаатай, баатарлиг зүжэг хэрэгтэйл даа. Хошон зугаа, хүнэй абари зангай шанар шэнжэ харуулһан үзэгдэлнүүд байха ушартай. Хүниие хүрэһөөр лэ гайхуулан, анхаралыень татахаар ушарнуудтай зүжэг байбал болохо һэн... — гэжэ Янковский даруухан мэдүүлбэ. —Манайшни эндэ хүхюун дорюун зон сугларанхай юм. Украинаһаа, Азербайджанһаа бии. Үнэн зүрхэнһөө энеэлдэн, сэдьхэлээ заһаха гээшэ сэгнэгдэшэгүй ха юм даа. Манайшни эндэхи зон хооһон энеэбхилгэдэ огто дурагүй...

Асарһан олон зүжэгүүд соо-һоо нэгыень шэлэжэ, уншахые тэдээндэ дурадхабаб — Андрей Макаенок гэгшын «Трибунал» гэһэн зүжэг.

—Энэ нэгэ зүжэг байна. Таснадта һайшаагдахадаа болохо. Ээлжээгээр уншаад туршаялши.

Зүжэгөө уншажа эхилбэбди. Үлхэлдэн хүрмэлдэһэн үйлэ хэрэгүүд бараниие хүрэһөөр лэ һонирхуулжа захалһаниинь эли байба. Зүжэгэй онсо тиимэхэн хэлэниинь һайшаагдаба. Тиигээд лэ хэдыхэн сагай үнгэрһэн хойно миний ямаршье тиимэ хабаадалгагүйгөөр зүжэгэй хабаадаха нюрнууд хубаагдашаһан байба.

Людвиг зүжэгэй гол герой болохо староста Терешко гэгшын роль наадахаб гэжэ мэдүүлбэ. Хэншье арсабагүй.

Сагдаа Сыроедов гэгшые наадаха дуратан аяар дүрбэн хүн болошобо. Комендант немецые наадаха хүн олдобогүй. Һүүлэй һүүлдэ Миша Исаев наадаха хэбэртэй болобо. Миша эстонец яһанай, сайбар шара үһэтэй, маряатай булсагархан, сагаабтар боро нюдэтэй, ородоор хэлэхэдээ, тиимэ гэхын аргагүй алдуутайгаар абяа гарадаг... Тэрээнһээ һайнаар немец комендантын роль наадаха хүн манайдай дунда байхагүй ха даа гэжэ хэлсэбэбди.

Эндэ сугларагшадай дунда басагад үсөөн байба. Эшэнэ, гайхана гээшэ ха.

— Энээнэй удаа суглархадаа, басагадые заабол ерүүлхэбди. Яажашье һаань асархал байхабди! Иимэ үсөөн ерэхэ болоо һаань, хэрэгнай огто бүтэхэгүйл! — гэжэ хүбүүд гансата шууялдаба.

—Бэлэдхэлээ хэдыдэ хэдэг байхабибди? Ажалай һүүлээр, үдэр бүри гү?

— ,Тиимэ ааб даа! —гэжэ тэдэнэр нэгэн дуугаар харюусаба.

—Хаана суглархабибди? Миний вагончик соо гү?

— Бороо хурын ороогүй һаа, танцын талмай дээрэ суглараял,—гэжэ Кожевников дурадхаба.

— Холо бэшэ гү?

— Манай байрада дүтэ ха юм. Тиигэхэдээ тамнай һууриин газараа огто мэдэхэгүй хүн байна гээшэ гүт, юрэдөө?

— Үрдеэдүй байналби даа.

— Тиигээ һаа, энэ дороо газаашаа гараад, тосхон һууринаа тандаа харуулан танилсуулаял. Улькан тосхон харахат, Юхта һууриин үзэхэт...

Зай, тиигэбэл, ябахамнай гү?

— Ябажа хараха ехэл дуратай байнаб.

— Зай, мүнөөдэр таниие дахуулан ябажа, нютагаа харуулха хүн Алексей Краснобаев...

...Улькан тосхон үргэлжэдөө ногоон модон соо оршоно. Анханһаал эндэхи барилгашад модон бүхэниие гэмтээнгүй,һөөг бүхэниие гамнан үлеэжэ ябаа. Эндэхи элһэлиг газар бороогой уһа тэрэ дарыл шэнгээн абадаг. Шабар шабха огто үзэгдэнэгүй...

Барилгашад тосхонойнгоо һуури анхан табижа эхилхэдээ, тон лэ тааруу зохид газар оложо шадаа байна даа. Хадын эбэр ташаланда, һалхи шуургатай үе сагта ехэл шэбээ газар хэбэртэй. Тойроод байһан хаданууд үргэлжэдөө мүнхэ ногоон ой модоор бүрхөөгдэнхэй. Тэрэ доогуур Улькан горхон Ангарын уһандал тунгалаг уһаяа мэлмэрүүлэн байна.

Улькан гэһэн үгэ сэбэр уһан гэжэ оршуулагдадаг юм гэлсэнэ. Нээрээшье, уһаниинь сэбэр байхаһаа гадна, булагайхидал шүдэ хаха ташама хүйтэн. Уһанай тунгалаг урасхал соо бишыхан жараахайнуудай ишэ тиишээ һүндэлэн исалхань, үнгэтэ элдэб шулуунуудай байхань эли тодоор харагдана.

—Энэ манай танцын талмай гээшэл даа. «Крымчанка» гэжэ нэрлэгдэдэг. Людвигэй бригада сүлөөтэй сагтаа энээниие бариһан юм, —гэжэ Алеша гэшхүүрээр талмай руу буужа ябахадаа хэлэбэ. — Үдэшэндөө эндэ үдэсхэлэн һайхан байдаг. Гурбан нарһанай хоорондуур һара харагдадаг. Гол тээһээ һэрюухэн һэбшээн үлеэдэг... Танцын эхилхэдэ ерээрэгты. Тиигэхэдээл бүхы юумэ харахат...

Ульканһаа сааша колхозой таряалангууд нэмжынхэй. Тээ саанахана үсөөхэн гэрнүүдтэй Юхта һууриин харагдана. Мүнөө Юхта баранда мэдээжэ болонхой. Сууда гарапанишье гэхэдэ, алдуу болохогүй. 571-дэхи барилга-хабсаралгын поездын түрүүшын десант эгээл эндэ анхан бууһан байгаа. Анатолий Фролов тэрэ десант толгойлон ерэһэн намтартай. Нютагайхид зарим гэрнүүдээ бамайхидта гэр байраяа барихарынь үгэһэн байгаа.

Юхта Улькан хоерой хоорондохи зайнь хоер модо тухай болодог.

Бидэнэй хажуугаар ашаатай самосвалнууд таһалгаряагүй ишэ тиишээ һүндэлэн ошоно.

— Алеша, барилгын ашаануудые хаанаһаа асардаг юм?

— Гол дээрэ баржа ерээ гээшэ ха. Хараял даа... Вертолетдоор ашаа шэрэхэнь үнэтэй сэнтэй болодог. Нэгэ часынь аяар найман зуун түхэригэй.... Киренга голоор ашаа шэрэнэ гээшэ ха. Теэд энэ багаар судна ябадаггүй һэн лэ... Гүйхэн гэлсэгшэ бэлэй. Капитануудай нэгэн туршалга хээ ха...

(Түгэсхэлынь хожом гараха).

В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ пионерскэ эмхиин мүндэлhөөр 59 жэлэй ойдо зорюулагдаhан баяр ёhололой жагсаал Улаан-Үдын Соведүүдэй талмай дээрэ үнгэргэгдэбэ. 7950 пионерhээ бүридэhэн 32 дружинын гэшүүд Эхэ орондоо, түрэл арадтаа үнэн сэхэ байhанаа тангариглан. Ленинэй нэрэмжэтэ гэhэн үндэр нэрэ зэргэеэ нангинаар сахижа ябаhанаа олониитын урда элидхэбэ.

ЭДИР ХАЛААН ЭЛИДХЭНЭ

Пионерскэ хүдэлөөнэй ветеранууд, комсомолой, партийна, профсоюзна эмхинүүдэй түлөөлэгшэд, хотын hургуулинуудай багшанар, хүмүүжүүлэгшэд, пионервожатанар эдиршүүлэй жагсаалые харахаяа, hуралсалайнь, ажал хэрэгүүдэйнь дүнгүүдтэй танилсахаяа сугларанхай. Залуушуулай дунда сэрэгэй-патриотическа хүмүүжүүлгын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулдаг Н. И. Мункоев, Б. В. Бимбаев, Г. П. Шестаков гэгшэд ба бусадшье hайндэрэйхеэр хубсаланхай; нюур шарайдань омогорхол, баярай ошон. Тэдэнэр «hайндэрөөр!» гэжэ бэе бэеэ амаршална...

Уданшьегүй хонгёо горн зэдэлжэ, барабан наяржа, нэгэ адляар хубсалhан пионернүүд — Советскэ, Октябрьска, Железнодорожно районуудай hургуулинуудай эрхим дружинануудай гэшүүд пионерскэ организациин городской соведэй түрүүлэгшэ З. А. Будугаевада рапортнуудаа үгэбэ.

Гоё hайхан маршын хүгжэм, хонгёо шүлэгүүд, уряал үгэнүүд зэдэлжэ, революциин hүлдэ тэмдэг болохо улаан гвоздика сэсэгүүдые, плакадуудые бариhан пионернүүдэй жагсаал арюухан үзэгдэл болон харагдана. В. И. Ленинэй хүшөөгэй дэргэдэ ургамал сэсэгүүд табигдажа, агуу вождь тухай мэдээжэ дуунай аялгые оркестр наадаба.

Удаань пионерскэ хүдэлөөнэй эдэбхитэдэй, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай ветерануудай зүгhөө Б. В. Бимбаев эдир халаашые амаршалжа, Пионернүүдэй бүхэсоюзна эмхиин 60 жэлэй ойе угтуулан, бүри hайнаар hурахыень, ажал хэрэгүүдээрээ алдар солоёо дуудуулхыень уреэбэ. Тиихэдээ хорёод онуудай үеэр Хяагта хотодо пионерскэ эмхи эгээл түрүүшынхеэ байгуулалсаhан тухайгаа, хүшэр хүндэ тэрэ үе сагта ульhа залияа, эдэбхи үүсхэлээ бадарган ябаhан хани нүхэд тухайгаа халуунаар хөөрэбэ. Тэрэнэй ажабайдал ёhотойл тэмсэлэй ульгэр жэшээ болоно үгэнэ бшуу. Жэлhээ жэлдэ ургажа, нэгэ ехэ хүсэн болон нэгэдэhэн совет пионериин мүнөөдэрэй жагсаалые хараhан ветеран урмашан баясаа.

Арадай депутадуудай Улаан-Үдын горсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо В. Ф. Подлеснов амаршалгын үгэ хэлэхэдээ, Москва хотодо эхилhэн Пионернүүдэй бүхэсоюзна слёдые дурсажа, габшагай табан жэлэй шэнэ түсэбүүдые тэндэ баталан абалга тон шухала удха шанартай гэжэ тэмдэглэбэ. «Пионернүүдэй зун — ажалай зун» гэhэн уряа доро бэлэдхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулагдана. «Бүхы ороной пионернүүд Ленинэй хэрэгтэ үнэн сэхэ» гэhэн маршын шэнэ шата эхилхэнь. Эдэ бүхы хэрэгүүдтэ пионернүүдэй эмхиин городской соведэй дэргэдэхи дружинануудай гэшүүд эдэбхи үүсхэлтэйгээр хабаадаг лэ гэжэ үгэ хэлэгшэ уряалба.

— Улаан-Үдэдэ гушаад онуудай үеэр Октябриин революциин клубта пионернүүдэй 4 отряд ажал хэрэгүүдээ эрхилдэг бэлэй. Түгүүдые өөhэдөө дархалжа хэдэг, хубсаhа хунар оёдог hэмди. Ниитын хүдэлмэри үнгэргэхэдөө эдэбхитэйл hэмди. Саг гэсшэ жэгтэйл даа. Тэрэ үедэ бадарhан ульhа залимнай үри хүүгэдтэмнай дамжанхайл, — гэжэ эндэ уригдаhан айлшан, 70 наhатай Г. П. Шестаков омогорхон хөөрэнэ.

Буряадай пионернүүд үбгэ эсэгэнэрэйнгээ захяа заабари халан абажа, революционно, дайшалхы, ажалай алдар солын ёhо заншалнуудые үргэлжэлүүлэн, омогтой урматайгаар ерээдүй руу алхална.

Г. ДАШЕЕВА.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Пионернүүд элидхэнэ. 2. Улаан-Үдын багшанарай училищиин студентнэрэй жагсаал.

Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТАСС АПН

ХАМТЫН КОММЮНИКЕ

СОФИ. Уласхоорондын түгшүүрилэй улам шахардуу шанга боложо байhантай дашарамдуулан hанаата боложо байhан тухайдаа мэдүүлhэн коммюнике эндэ тараагдаа. Австриин федеральна канцлер Б. Крайскиин хани ёhоной албанай хэрэгээр Болгарида ерэжэ, БКП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, НРБ-гэй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ, Т. Живковтэй, БКП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, НРБ-гэй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ С. Тодоровтой тэрэнэй хэhэн хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүд тухай коммюнике дотор хэлэгдэнэ.

Уласхоорондын шахардуу байдал hулаpуулгые бэхижүүлхэ талаар бүхы гүрэнүүдэй хамтаараа ажал ябуулаа hаань, таарамжатай байгаа гэжэ хөөрэлдөөнүүдэй үедэ хоёр тала тэмдэглээ гээд документ соо заагдана. Европо түбидэ эб найрамдал хангаха, буу зэбсэг бүтээн гаргалгые hулаpуулха, харилсаа холбоо тогтоохо асуудалнуудта онсо анхарал хандуулhан байна.

Ниитэ Европын зүблөөнэй Түгэсхэлэй актын бүхы дүримүүдые бүрин хүсэдөөр бэелүүлгэдэ ехэ хубитаяа оруулхаар бэлэн байhан тухайдаа хоёр тала мэдүүлбэ.

УЛАСХООРОНДЫН ЭРХЫЕ БҮДҮҮЛИГЭЭР ЭБДЭНЭ

ВАШИНГТОН. Дайнhaa хойшо хуули бусаар США-да баригдажа байhан ЧССР-эй алтан нөөсэнүүдые худалдахаар зүбшөөhэн хуулиин проект сенадай финансын комиссяар hайшаагдаа. Тиин уласхоорондын эрхэ бүдүүлигээр эбдэхэ ябуулга хэбэ.

Дээрэ дурсагдаhан алтан дэлхэйн хоёрдохи дайнай үедэ нацистнуудаар эзэмдэгдээд, гитлеровскэ Германида абаашагдаhан байгаа. Парижай эблэрэлгын конференциин шиидхэбэринүүдэй, мүн Великобританиин, Франциин ба США-гай түлөөлэгшэдhөө бүридэhэн гурбан талын комисси гэдэгэй бүри 1946 ондо гаргаhан шиидхэбэриин ёhoop, бүхыдөө 24,5 тонно сулгы алтан ба хуушанай монетэнүүд ЧССР-тэ сүм бусаагдаха ёhотой байhан.

Гэхэ зуура, чехословак арад тэрээндэ хабаатай үнэтэ зүйлнүүдэй өөдэгүй багахан хубиие абаhан байна.

18 тонно үлүүтэй алтан мүнөө хүрэтэр Холбоото Штадуудта эзэмдэгдэнхэй байhaap. Иимэ хуули буса ябуулгануудаа «үндэhэ баримтатай» болгохо hэдэлгэ гарган, гүрэнэй мэлэлдэ хүсөөр оруулагдаhан энэ үнэтэ зөөри тушаа «американ эрхэтэдэй ба фирмэнүүдэй нэхэбэринүүдые түлүүлхэ» гэхэ мэтэ худал хуурмаг шалтагаануудые бэдэрхэ баатай болоhон байна.

Американ засагаархид иимэ дээрмэшэ бүдүүлиг ябуулгануудаа сагааруулхын тула ондоошье оно мүр бэдэрнэ. Тэрэ алтые эзэндэнь дары бусаахын орондо, Холбоото Штадууд хуулиин проектын үндэhөөр, дэлгүүрэй сэнгээр ЧССР-тэ худалдаха hанаатай юм ха.

БАРУУН БЕРЛИНЭЙ СЕПГ-гэй VI СЪЕЗД

БАРУУН БЕРЛИН. Баруун Берлинэй Социалис нэгэдэмэл партиин VI съезд эндэ хүдэлмэреэ эхилбэ. «Эб найрамдалай, демократиин ба социальна хүгжэлтэ дэбжэлтын түлөө» гэhэн плакат hайндэрэйхеэр шэмэглэгдэhэн сценэ дээрэ харагдана. Баруун Германиин коммунистнуудай, хотын түрүү үзэлтэй хүсэнүүдэй хүсэлэл эрмэлзэлгэнүүдые, hанаашалнуудые эдэ үгэнүүд элирхэйлнэ.

600 гаран делегат съездын хүдэлмэридэ хабаадана. Хүдэлмэришэд болон алба хаагшад, залуушуулай, интеллигенциин, фашизмда эсэргүү ба демократическа организацинуудай түлөөлэгшэд эдэнэй дунда бии.

Аха дүү коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай делегацинууд Баруун Берлинэй коммунистнуудай хуралдаанда хабаадана. КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, Латвиин КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь А. Э. Восс түрүүтэй КПСС-эй делегациие суглараrшад халуунаар угтаба.

Баруун Берлинэй СЕПГ-гэй түрүүлэгшэ Хорет Шмитт тоосоото элидхэл хээ.

СИНЬХУА АГЕНТСТВЫН МЭДЭЭСЭЛ

ПЕКИН. Синьхуа агентствын мэдээсэhэнэй ёhoop, ВСНП-гэй саг үргэлжын комитет Хитадай революционер-демократ Сунь Ятсенэй hамган байhан—Сун Цинлиндэ КНР-гэй Хүндэтэ түрүүлэгшын нэрэ зэргэ олгохо тухай тогтоол баталан гаргаба.

ДҮРЭ БУЛЯАЛДАЛГЫН БАРИЛДААГААР РСФСР-эй ТҮРҮҮ ҺУУРИ ЭЗЭЛХЫН ТҮЛӨӨ МҮРЫСӨӨН

ЗАЛУУШУУЛАЙ ЗАЛИ ЕХЭ

Дүрэ буляалдалгын барилдаагаар РСФСР-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн манай республикын спортдо дуратайшуулай ёhотойл hайндэр болобо.

Үнгэрhэн хоёр үдэрэй турша соо барилдаанай хибэс дээрэ шанга тэмсэл болобо.

48 килограмм. Нёдондо жэлэй РСФСР-эй чемпион спортын мастер Е. Алексеев (Яхадай АССР) үндэр нэрэ зэргэеэ хамгаалха хараа түсэбтэйгөөр ерэhэниинь хэндэшье мэдээжэ. Гэбэшье мүнөө ехэ хүсэлэнгынь буруу hүрэхэдөө магадгүй болонхой. Ушарынь гэхэдэ, тэрэ түрүүлэн манай спортсмен Лубсан Айсуевтай хибэс дээрэ гаража барилдахадаа, ташарайгүйхэн бэетэй хүбүүе тоонгүй ябатараа, нюргаа «шоройдуулха» баатай болоhон байна.

Манай бэрхэ барилдаашанай нэгэн В. Ринчинов энэ шэгнүүртэн соohоо шангай hуурида гараха боломжоёо алдаагүй ябана. Зүгөөр эндэ яхад хүбүүд Г. Христофоров (Московско область) В. Гоголев (Яхадай АССР) хоёр гоё hайханаар барилдажа, суглараrшадай альга ташалгаар угтагдана.

Удаадахи шэгнүүртэ республикымнай хэдэн мастерта кандидадууд ябала эдэбхитэй hайнаар мүрысэбэ. Эдэмнай хэд бэ гэхэдэ, Б. Дашибальжиров, Ж. Лубсанов, Б. Дармаев, В. Миланханов, И. Балтуков гэгшэд болоно. Тэдэ спортын хэдэн мастернүүдые илаа. Буряадай багшанарай институдай студент Василий Миланханов хүдэр бэетэй, өөрын арга дүрэтэй байhaapaa шалгарна. Дүрбэдэхи дүхэригтэ тэрэ Чечено-Ингушай спортын мастер М. Куцаевые шүүжэ, урагшаа дабшаба. Хүдөө ажахын институдай нэгэдэхи курсын студент Баяр Дармаев илалта туйлаха ехэ хүсэл эрмэлзэлтэй байhанаа харуулна. Энэ дээдэ hургуулиин багшанар, тренернүүд Св. Калмыков, Г. Бардамов тэрэниие hурган hоридог юм. Залуу мастер Владимир Актинов түрүүшынгээ уулзалгада В. Алексеевтэ (Яхадай АССР) шүүгдэбэшье, зоригоо мохонгүй, бэеэ гартаа абажа, эдэбхитэйгээр мүрысэнэ. Удаань тэрэ спортын мастернууд В. Толмачев (Красноярск), В. Гармаев гэгшэдые нюрган дээрэнь унагааба.

57 килограмм. Энэ аяар 31 хүн сугларанхай, эдэнэй 3-ниинь уласхоорондын классай спортын мастер, 25-ниинь спортын мастер, ородоол 3-ниинь мастерта кандидат юм.

Мүрысөөнэй гурбадахи үдэрые Агын автономито округой Догой нютагта барилдаанай нюусатай танилсаhан спортын мастер Мүнхэ Цыдыповэй («Урожай») үдэр гэхэдэ, алдуу болохогүй. Энэ үдэр Мүнхэ России хоёр бэрхэ барилдаашадые диилэжэ гараба. Нёдондо Красноярскда РСФСР-эй чемпион болоhон Е. Старостинтай (Яхадай АССР) барилдахаяа гарахадаа, М. Цыдыпов түрүүшээр бэеэ хуряанхай, тээлмэрдэhэн хэбэртэй ябаа hэн. Тиигэhээр удаа дараалан гурбан очко абахадаа, Мүнхэ зориг бадаржа, доогуурнь шурган оромсоороо, хүл толгой хоёрыень «эбхэжэ барьяад» эрьелдэшэхэдээ, нюргалдуулан даражархиба. Юунэйшье болоhые ойлгожо ядажа байhан Егор Старостин нүхэрөө түрүүлэн илалтаарнь амаршалба. Спортын ёhотойл хани нүхэсэл энэл ха юм даа!

Удаань М. Цыдыпов А. Киркиснертэй уулзаба. Новосибирск хотоhоо ерэhэн Александр Киркиснер нёдондо жэл СССР-эй чемпионадта шанда хүртэhэн бэрхэ барилдаашан юм. Теэд мүнөө тэрэ юушье хэжэ шадаагүй. 1:12 тоотойгоор шүүгдэжэ ябатараа, тулалдаанай дүүрэтэр 30 секундын үлөөд байхада, Александр нюрган дээрээ хаягдажа, мүрысөөнhөө гараха баатай болобо.

Иигэжэ бүхэсоюзна болон уласхоорондын хэдэн ехэ ехэ мүрысөөндэ илаhан Мүнхэ Цыдыпов өөрынгөө бүлэгтэ шүүжэ, түгэсхэлэй нааданда гараа. Нүгөө бүлэгтэ hайнаар барилдаhан уласхоорондын классай спортын мастер С. Карачаев (Дагестан) спортын мастерта кандидат Ю. Тюмереков (Абакан) хоёрой хэн нэгэнтэй Мүнхэ түгэсхэлэй мүрысөөндэ уулзаха байна. Нютагаймнай барилдааша хүбүүн илажа гараха аргатай гэжэ hанагдана. Энээнэй тула имагтал зориг хүсэлэн хэрэгтэйл!

Хакасай автономито областьhоо ерэhэн спортын мастерта кандидадууд аха дүүнэр Георгий болон Юрий Тюмерековууд иимэ ехэ мүрысөөндэ түрүүшынхеэ хабаадабашье, бар хүсэтэй, илалта туйлаха хүсэл эрмэлзэлтэй барилдаашад байhанаа харуулба. Тэдэнэр Россин чемпионадта шангай hууринуудые эзэлжэ, СССР-эй спортын мастерай норматив дүүргэхэ аргатай бшуу.

Энэ шэгнүүртэ уласхоорондын классай спортын мастернууд А. Гюльахмедов (Дагестанай АССР), М. Савинов (Чувашай АССР) гэгшэд бүдэржэ, урагшагүйдэhэн байха юм. Манай залуу спортсмен Эдуард Ивахинов эндэ мүрысөөгөө үргэлжэлүүлнээр.

Удаадахи шэгнүүртэ эгээл олон хүн сугларaa—41. Спортын габьяата 1 мастер, уласхоорондын классай 4 мастер, спортын 24 мастер эдэнэй дунда бии. Европын хоёр дахин чемпион, дэлхэйн чемпионатын мүнгэн медальда хүртэhэн спортын габьяата мастер Виктор Алексеев (Красноярск), уласхоорондын классай спортын мастернууд Шамиль Гереев (Дагестан), Тимур Хацуков (Кабардино-Балкарай АССР), Азат Фарукшин (Красноярск), Сиражудин Аюбов (Ставрополь) эдэбхитэй hайнаар барилдана. Эдэнэй хэн нэгэниинь чемпион болохо аргатай. Үшөө хэдэн мастернууд бии. Жэшээнь, Л. Муртазаев (Чечено-Ингушай АССР), А. Ахильгов (Хойто-Осетиин АССР) гэгшэд үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэхэ зорилготой байhанаа нюунагүй. Манай барилдаашад А. Павлов В. Цэдашиев хоёр урагшагүйдөө. Буряадай багшанарай институдай химбиологическа факультедэй студент Виктор Гашинов гартаа шэртэhэтэй, хүлдөө дэгээтэй барилдаашан боложо ябаhанаа харуулба.

Нёдондо жэлэй Россин чемпион уласхоорондын классай спортын мастер Б. Будаев («Буревестник») үндэр нэрэ зэргэеэ хамгаалха түсэбтэй. Ороной хоер дахин чемпион Т. Хатаговые түрүүшын үдэр илажа, энэ хүсэлэнгөө баталhан байгаа. Нютагаймнай хүбүүн hэримжэтэй хёрхоор, бүхы арга дүрэеэ харуулжа мүрысэнэ. Тиин Б. Цыренгармаевые 8:4 тоотойгоор илажа, өөрынгөө бүлэгтэ эрхимлэбэ. А. Вараев, С. Гасанов, С. Магомедов гэгшэдэй дундаhaa илажа гарагшатайнь манай барилдаашан түгэсхэлэй мүрысөөндэ уулзаха юм. Энэ Олимпиин нааданай чемпион, дэлхэйн дүрбэ дахин чемпион спортын габьяата мастер В. Юмин (Дагестан) нютагайнгаа хүбүүн С. Гасановта шүүгдэшоо hэн. Удаань А. Вараевые шүүбэшье, В. Юмин гэмэлтэжэ, мүрысөөнhөө гараха баатай болоhон байна.

Бусад шэгнүүрнүүдтэ уласхоорондын классай спортын мастернууд М. Юсупов (Дагестан), Т. Магомедов, спортын мастернууд Н. Китаев (Чечено-Ингушай АССР), А. Шмыгарев (Калининград), А. Юдко (Смоленск), В. Модосян (Красноярск), уласхоорондын классай спортын мастер А. Атабов (Ставрополь), спортын мастернууд В. Евлоев (Дагестан), А. Уциев (Чечено-Ингушай АССР), А. Пичугин (Новосибирск), В. Зангиев (Ставрополь), А. Лезнов (Улаан-Үдэ), Л. Исаев (Красноярск), О. Дзампаев (Хойто-Осети), Л. Калаев (Чечено-Ингушай АССР), И. Гармаев болон бусад габшагай hайнаар барилдана. 74 килограммай шэгнүүртэ манай республикаhaa К. Балдаев шангай hуурида гараха аргатай. Удаадахи хоёр шэгнүүртэ барилдаhан манай спортсменүүд Н. Бураев, С. Пашинский, М. Елбаскин гэгшэд урагшагүйдэбэ. Эдиршүүлэй дундаhaa РСФСР-эй чемпион, хүдөөгэй спортсменүүдэй дунда ороной чемпион болоhон Михаил Елбаскин hүүлэй хоёр жэлэй турша соо hорилго бэлэдхэлээ hуларуулаа гээд тэмдэглэлтэй.

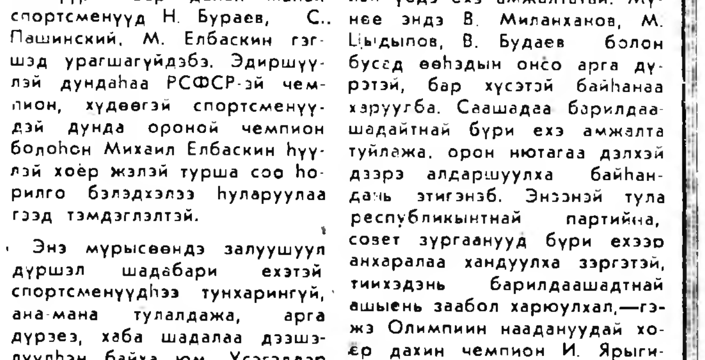
Энэ мүрысөөндэ залуушуул дүршэл шадабари ехэтэй спортсменүүдhээ тунхарингүй, ана-мана тулалдажа, арга дүрэеэ, хаба шадалаа дээшэлүүлhэн байха юм. Үсэглэлдэр 48, 57, 68, 82 болон 100 килограмм хүрэтэр шэгнүүрнүүдтэ РСФСР-эй чемпионууд тодорбо. Нёдондо жэлэй чемпионуудай дундаhaa Б. Будаев, Т. Магомадов, В. Зангиев гэгшэд үндэр нэрэ зэргэеэ хамгаалха аргатай байна.

—hүүлэй жэлнүүдтэ Сибирь болон Алас Дурна зүгэй барилдаашад мэргэжэл шадабаряа эрид дээшэлүүлжэ, ехэ амжалта туйлаба. Тиигэжэ Хойто-Кавказай барилдаашадые хүсэжэ, урдань гарадаг болоhо байнабди. Яхадай спортсменүүд урдынгаа алдар солые hэргээжэ байна. Танай республикын түлөөлэгшэд hүүлэй үедэ ехэ амжалтатай. Мүнөө эндэ В. Миланханов, М. Цыдыпов, В. Будаев болон бусад өөhэдын онсо арга дүрэтэй, бар хүсэтэй байhанаа харуулба. Саашадаа барилдаашадайтнай бүри ехэ амжалта туйлажа, орон нютагаа дэлхэй дээрэ алдаршуулха байhандань этигэнэб. Энээнэй тула республикынтнай партийна, совет зургаанууд бүри ехээр анхаралаа хандуулха зэргэтэй, тиихэдэнь барилдаашадтнай ашыень заабол харюулхал,—гэжэ Олимпиин наадануудай хоёр дахин чемпион И. Ярыгинай тренер—СССР-эй габьяата тренер Д. Г. Миндиашвили (Красноярск) хөөрэнэ.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Б. Будаев Т. Хатаговтай барилдажа байна.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

УЛАМ ЕХЭЭР ДУРАА ГУТАНА

ВАШИНГТОН. США-гай захиргаанай баримталдаг гадаадын-политическэ харгис балмад хараа бодол ба дай журэедэлгэнь ушар мэдэхэ бүхы американецүүдай зүгhөө ехээр буруушаагдана, улам олоороо дураа гутаха ябадал үүсхэнэ.

Демократическа партиhaa США-гай конгрессдэ hунгагдаhан, түлөөлэгшэдэй палатын бүлэг гэшүүд шэнэ захиргаанай засаглажа байгаа түрүүшын 100 үдэр тухай элидхэл тунхаглаба. Уласхоорондын оршом соо тус захиргаанай ябуулдаг политика тэрэ документ дотор эрид шүүмжэлэгдэнэ. hүүлэй үе болотор Рейганэй захиргаанай баримталан бэелүүлжэ байгаа хараа бодол сошордол үүсхэнгүй байха аргагүй гэжэ элидхэл дотор тэмдэглэгдэнэ. Шэнэ захиргаан дэлхэйн гол оронуудай нэгэншье тушаа баримталха политикаяа тодо hонороор нарүүлжа шадаагүй. Тэрээнhээ гадна, хараа бодолоо нэгэнтэ бэшэ хубилгахыень хаража байнабди.

Юрэнхы дээрэнь абажа хэлэбэл, үг зорилгонууд гү, али шэглэлнүүд тухай гол хараа бодолнуудтай болоогүй аад, политикаяа ябууд дундаа тодорүүлээр тодорхойлно ха гэхээр болоно.

Рейганэй захиргаан түрүүшын зуун үдэрэй туршада засаг барижа байхадаа, ушарhан бэрхэшээлнүүдые тэсэжэ шадаагүй. Энэнь манай гадаадын политикын хэр этигэмээр байhан тушаа маргаха ябадал үүсхэнэ. Үйлэ хэрэгүүдэй ябасада бүтэмжэтэйгөөр нүлөөлхэ арга боломжыень бага болгоно.

«ОСВ-3 тухай шэнэ договор баталха хөөрэлдөө дары эхилхэбди» гэжэ hунгалтын урда тээ найдуулhан аад, шэнэ захиргаан ОСВ-3 тухай договор тушаа хөөрэлдөө эхилхэ гү, али Европодо дундуур зайда хэрэглэгдэхэ ядерна ракетэнүүдые хизаарлаха тухай хөөрэлдөө hэргээхын тула мүнөө хүрэтэр юушье хэнэгүй» гэжэ элидхэл дотор саашадаа заагдана.

США-гай захиргаанай хараа бодолой худхаляа байhанай үшөө нэгэ жэшээ, энэ тушаалда баталагдаhанайнь hүүлээр болоhон түрүүшын пресс - конференци дээрэ США-гай гүрэнэй секретарь А. Хейгэй хэhэн мэдүүлгые демокрадууд дурдана. Уласхоорондын мүрдэлгэ хюдалгые зайсуулха хэмжээнүүдтэ хэзээ хэзээнэйхиhээ ехэ анхарал хандуулагдаха гэжэ тэрэ мэдүүлhэн юм. Тиигэhэнэйнь hүүлээр хэдэхэн неделиин үнгэрхэдэ, Чилитэй харилсаагаа hайжаруулха хэмжээнүүдые абахабди гэжэ гүрэнэй департамент соносхоо hэн. Вашингтондо бомбо тэhэлхэ ябадал эмхидхэлсэhэнэй, тэрээнhээ шалтагаалан Чилиин патриот, Альендиин правительствын гадаадын хэрэгүүдэй министр О. Летельерэй хосорhоной түлөө Чилиин правительствын тушаалтад США-да сүүдлэгдэхэ ёhотой байhан аад, хэрэглэгдэнгүй орхигдоо.

Тобшолон хэлэбэл, Рейганэй захиргаанай засаг барижа эхилhэн сагhaa хойшонхи үе соо Америкын гадаадын политика хэдэ дахин хубилгагдаhан. Тэрээндэнь ямаршье тусхай шэглэл гү, али тодорхой бодолой үгы байhаниинь элеэр харагдаа. Энэ ушар правительствада өөртэнь, тэрэшэлэн политикын, экономикын ба аюулгүй байдалай талаар США-гай тон шухала эрилтэнүүдтэ хохидолтой, — гэжэ элидхэлэн түгэсхэл дотор тэмдэглэгдэнэ.

ЛИВАНДАХИ БАЙДАЛ

БЕЙРУТ. Израилиин артиллери үнгэрэгшэ суудхын туршада Набати ба Сайд городуудые буудаhан байна. Эзэрхэг түримхэйшүүлэй сэрэгэй самолёдууд Ливанай агаарай дайда хүдар холо нэбтэрэн ороно. Гэхэтэй хамта Тель-Авив Ливантай хилэлдэг райондо, Ливанай сепаратистнуудай эзэмдэлэн нютагуудта байhан сэрэгүүдээ улам олошоруулна, сэрэгэй техникэ ба хүсэ асарна.

Бейрут шахардуу байдалтай байhaap. Хотын зүүн ба баруун секторнуудтэ харгис христиан сэрэгэй эмхидэлнүүдэй үүдхэhэн бууладаанай хоёр үдэрэй турша соо үргэлжэлhэнэй эсэстэ 50 хүн алуулhан. 230 хүн шархатаhан байна. Бейрудэй оршон тойрондо байдаг Палестинын зугадагшадай лагерьнууд хэлэн суудхын турша буудагдаа. Тэндэхи зоной дундаhaa олон хүн гэмтээ.

ДАМАСК. Дүтын Зүүн зүгтэхи шахардуу байдалые улам дэбэргэхэ зорилготой Израилиин ябуулгануудта харюу болгон, Сири национально-патриотическа хэлбэришэгүй бата хараа бодол баримтална. Тиихэдээ, Сириин арадай ба бүхы араб нациин дура хүсэлые үндэhэ болгоно, — гэжэ САР-ай премьер-министр Абдель Рауф Касм мэдүүлбэ.

Тель-Авивай гэмээр Дүтын Зүүн зүгтэ аюултай байдалай тохёолдоhонтой дашарамдуулан, Дамаскда Сириин хүтэлбэрилэгшэдэй ба бусад оронуудай түлөөлэгшэдэй хоорондын политическа зүбшэлэлгэнүүд боложо үргэлжэлhөөр.

Израилиин зүгhөө аюулай тохёолдоод байхадань, Сирияй аралые бүрин дэмжэхээр [illegible] дэнхэй байhан тухайгаа өөрынгөө ороной үмэнэhөө Марокын короллин түлөөлэгшэ эндэ мэдүүлээ. Тэрэшэлэн Тунисай түлөөлэгшэ Сириие дэмжэжэ байhанаа элирхэйлбэ. Дамаскда албанай айлшаар ерэhэн Иранай премьер-министрэй орлогшо М. Хашеми-Рафсанджани САР-ай президент Х. Асадта түсэлтэй бэшэг барюулба. САНА агентствын мэдээсэhэнэй ёhoop, хэрбээ шэнэ хёморооной үүдхэгдээд байгаа hаань, Сиридэ «бүхы хүсөөрөө» Иран туhалха байха гэжэ тэрэ бэшэг доторнь хэлэгдэнэ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. «Тэжээл тухай эртээнhээ hанаагаа зобохо» — түрүү бэшэг. «Хабарай тарилгын хүдэлмэринүүдтэ эрэл ба шанар!» — материалнуудай суглуулбари. «Холынгоо бэлшээринүүдтэ мордобо» — В. Галсановай корреспонденци. ТАСС-ай hүүлшын мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаhанда. «Партийна ажабайдал». «Секретариин харюусалга ехэ» — В. Сурановай статья. «Барилгын табан жэл» — арадай депутадуудай Улаан-Үдын городской Соведэй сесси дээрэhээ П. Лазаревай хэлэн тэмдэглэлнүүд. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ. «Тоо, баримтанууд гэршэлнэ» — ТАСС-ай мэдээсэл.

Гурбадахи хуудаhанда. «Малнадта — халуун анхарал». «Үсэглэлдэрэйхиhээ үлүү hайнаар» — рейдын материал. «Уран зохёолшын дурасхаалда» — Ч. Доржиевай корреспонденци. «Пионернүүдэй хонгёо дабшасаар» — Т. Волынцевагай репортаж. «Бүмбэрсэг дэлхэйн hонин».

Дүрбэдэхи хуудаhанда. «Хаана ошожо, ямар мэргэжэлдэ hураха?» — соносхолнуудай суглуулбари. Киногой программа.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — Совет Армиин хоёр дахин Улаан Тугта академическэ дуу, хатарай ансамблиин концерт. 10.50—«Не только у солнца желтый цвет»—уран hайханай фильм. 11.55—М. И. Глинка. «Руслан и Людмила» —гэhэн операhоо хэhэг. 12.25 —Шэнэ hонин. 15.10 — Дамжуулгын программа. 15.15 — Шэнэ hонин. 15.35—Грузиин телевизионно баримтата фильмүүдэй программа. 16.40 — «Скрипач Д. Бражен»—фильм-концерт.

Улаан-Үдэ. 17.00—«Уласхоорондын шэнжэлэл». (буряадаар). 17.15 — «Байгал». 17.45 —«Ниидэдэг Яков» — киноочерк.

Орбита. 18.00—«Олон түмэнэй ленинскэ университет». 18.30 — Москва хотын пионернүүдэй ба Пионернүүдэй VIII Бүхэсоюзна следой делегадуудай баярай суглаан. 19.30 — 19.45—Забhарлалга. 19.45 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэйдэ».

Улаан-Үдэ. 20.05—«Депутат —арадай түлөөлэгшэ».

Орбита. 20.45—«Брак по-имеретински» — телевизионно уран hайханай фильм (1-дэхи сери). 22.00—«Время». 22.35 — «Нүхэдэй шэг шарай». 23.30 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэйдэ». 23.45—Б. Феоктистов наадаха (балалайка).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Орбита. 12.55— Дамжуулгын программа. 13.00 — «Эжын hургуули». 13.30—А. Толстой. «Уран зохёолойнь хуудаhануудаар». 14.15 —«hалбаран хүгжэhэн искусствын үе» (5-дахи дамжуулга). 14.55 — Ажалай хүгжэлтэ совет драматургида. 15.55 — «Африканыч»—телевизионно уран hайханай фильм.

Орбита. 17.00 — «Шатарай hургуули». 17.30 — Болгариин соёлой үдэрые угтуулан. Болгариин арадай коллективүүдэй концерт.

Улаан-Үдэ. 18.00—Соносхолнууд. 18.10 — Телевизионно баримтата фильм. 19.10—Баримтата фильмүүдэй программа.

Орбита. 20.05 — «Эрдэм наукын hонин». 20.35 —«Бүхэсоюзна конкурсын лауреат А. Литвиненко дуулаха».

Улаан-Үдэ. 20.45 — Фильм-концерт.

Орбита. 21.00 — «Амгалан ноирсогты, багашууд!» «Тетя Валя рассказывает...» 21.15 — Уран hайханай гимнастикын СССР-эй чемпионат. 22.00 — «Эквилибрист» — телевизионно уран hайханай фильм. 23.50 — Велосипедэр эб нэгэдэмдалай урилдаан.

Редакторай орлогшо И. Р-Д. ОЧИРОВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД. ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, информации—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро —2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-01558 Заказ № 116. Индекс 5901.